



ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τ. Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977, www.iobe.gr
11 T. Karatassou Str., 117 42 Athens, Greece, Tel.: (+30) 210 92 11 200-10, Fax: (+30) 210 92 33 977

**Εκπαίδευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα
Επιπτώσεις της κρίσης και προκλήσεις
Αποστόλης Δημητρόπουλος, IOBE**

Σεμινάριο Οικονομικής Ιστορίας, 22-1-2019

1. Οικονομικοί λόγοι:

Απόδοση της δημόσιας δαπάνης στην εκπαίδευση

Απόδοση ιδιωτικής δαπάνης των νοικοκυριών στην εκπαίδευση

Παραγωγικότητα εργασίας

Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και της οικονομίας

Προσέλκυση επενδύσεων

2. Κοινωνικοί λόγοι:

Αύξηση απασχόλησης-μείωση ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού

Διευκόλυνση της κοινωνικής κινητικότητας

Μείωση ανισοτήτων

3. Πολιτικοί λόγοι:

Εξάρτηση μεγάλων κοινωνικών ομάδων από φορείς εξουσίας (κράτος-πολιτικά κόμματα & οργανώσεις)

Περιορισμοί της ελευθερίας άσκησης δημόσιας πολιτικής από το κράτος.

Επιπτώσεις της κρίσης στη σύνδεση εκπαίδευσης-αγοράς εργασίας

Θα δείξω πως η **προβληματική σχέση** εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας πριν από την κρίση μετατράπηκε σε **βαθιά ρήξη** μετά την έναρξη της κρίσης και τη μεγάλη μείωση της απασχόλησης που προκάλεσε μεγάλη **αναντιστοιχία** μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας.

Θα παρουσιάσω επιλεγμένα στοιχεία και αποτελέσματα της ανάλυσης της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού 2001-2017.

Υποεκτίμηση του βαθμού σύνδεσης καθώς η ΕΕΔ δεν περιλαμβάνει στοιχεία

α) υποαπασχόλησης

β) ετεροαπασχόλησης

γ) δεν περιλαμβάνονται όσοι μετανάστευσαν εκτός χώρας

δ) δεν περιλαμβάνονται στοιχεία από τη μεριά των επιχειρήσεων και των ελλείψεων σε ανθρώπινο δυναμικό που αυτές εμφανίζουν

Πριν την κρίση: Μια σχέση προβληματική (I)

□ Η ελληνική απόκλιση...

- Η μεγαλύτερη δυσκολία στη σύνδεση της **μέσης/μεταδευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας με μεγαλύτερο μερίδιο στους ανέργους
- Παρόμοια ποσοστά ανεργίας στη **χαμηλή** και στην **ανώτατη** εκπαίδευση

Τα αίτια....

- Η απορρόφηση των εργαζομένων χαμηλής εκπαίδευσης στον πρωτογενή τομέα
- Χαμηλή συμμετοχή/ποσοστά ολοκλήρωσης στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση
- Χαμηλή συνάφεια της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης με την απασχόληση
- Υψηλός συγκεντρωτισμός του εκπαιδευτικού συστήματος
- Δυσκαμψία και μεγάλη αντίσταση στην αλλαγή.
- Υψηλή ζήτηση για πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση

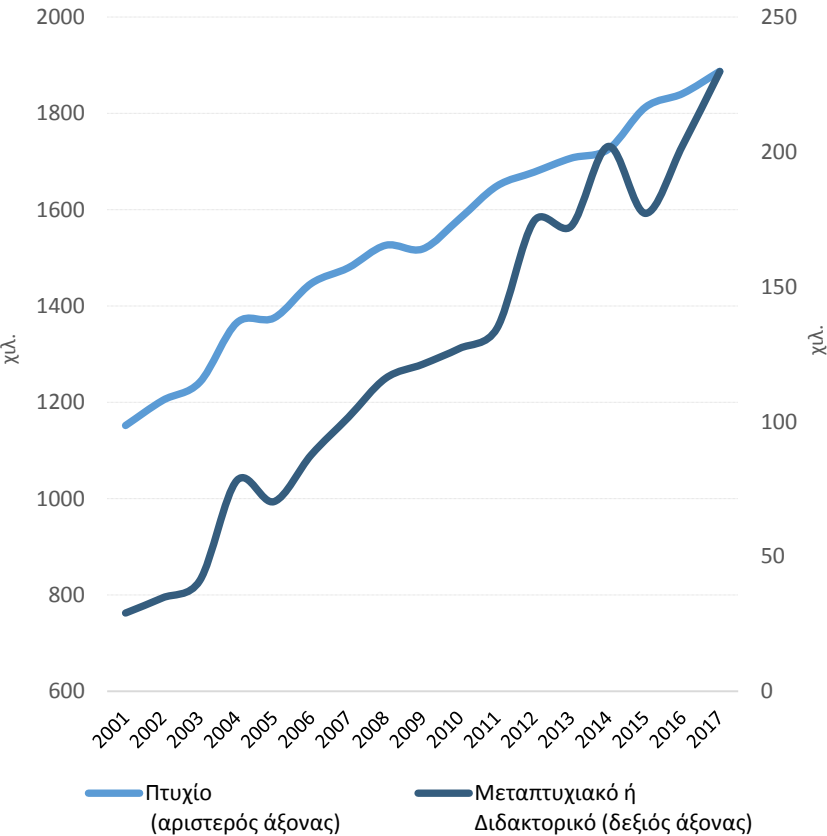
Η «μεγάλη διεύρυνση» της ανώτατης εκπαίδευσης από τα μέσα της δεκαετίας του 1990

- Συνεχής αύξηση αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης από τις αρχές της δεκαετίας του 2000–αποτέλεσμα της «μεγάλης διεύρυνσης» μετά τα μέσα της δεκαετίας του '90 και έπειτα
- Επέκταση μεταπτυχιακών προγραμμάτων στα πανεπιστήμια και ΤΕΙ και αύξηση αριθμού φοιτητών/αποφοίτων μεταπτυχιακών σπουδών
- Αύξηση φοιτητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό από τα μέσα της δεκαετίας του '90 για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές
- Από 60-65% στις αρχές του 2000 μέχρι και 70-75% σήμερα...
- Αύξηση της απασχόλησης αποφοίτων ανωτάτης εκπαίδευσης και κατόχων μεταπτυχιακών/διδακτορικών στον ιδιωτικό και, πρωτίστως, στον δημόσιο τομέα
- Αυξημένο μερίδιο απασχόλησης αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης στους κλάδους της «Εκπαίδευσης» και της «Δημόσιας Διοίκησης»
- Έναρξη ανεργίας κατόχων μεταπτυχιακών/διδακτορικών σπουδών
- Έναρξη της τάσης φυγής αποφοίτων στο εξωτερικό (brain drain)

Πληθυσμός με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης

Η «μεγάλη διεύρυνση» της ανώτατης εκπαίδευσης....

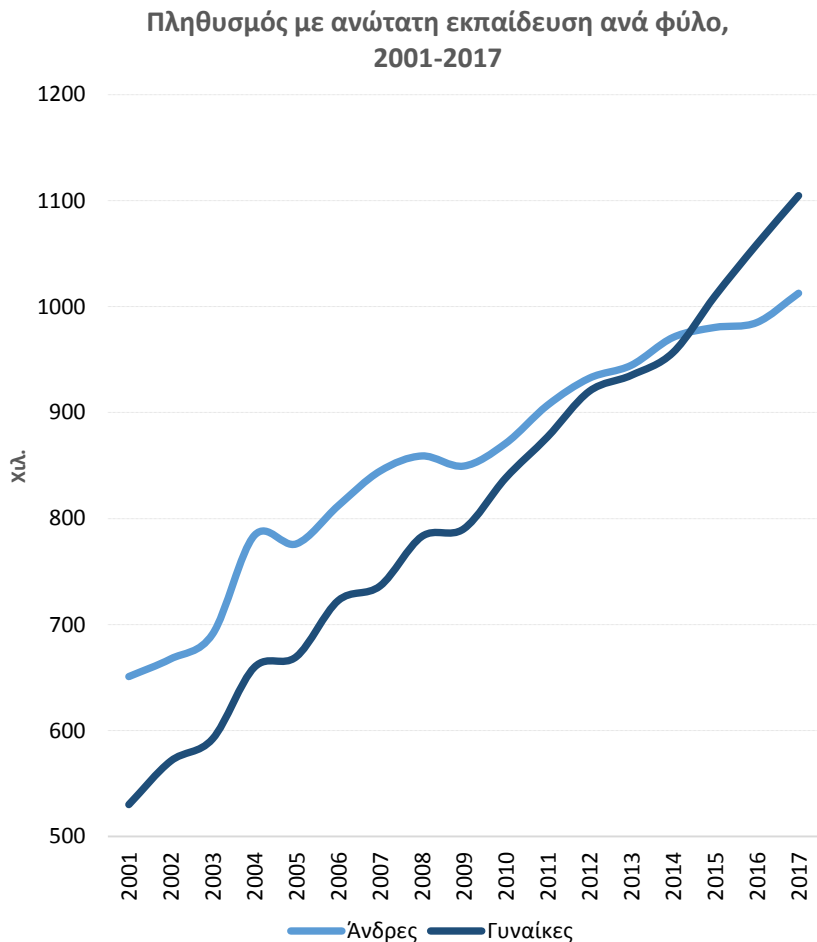
Πληθυσμός με ανώτατη εκπαίδευση, 2001-2017



Τα άτομα με πτυχίο σχεδόν διπλασιάστηκαν το 2017 σε σχέση με τις αρχές του 2000 από 1,1 εκ σε 1,88 εκ.
Τα άτομα με μεταπτυχιακό αυξήθηκαν από 29 χιλ σε 229 χιλ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Η άνοδος αυτή ερμηνεύεται κυρίως από τον προσανατολισμό των γυναικών στην απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης. Από το 2015 ξεπερνούν τους άνδρες.

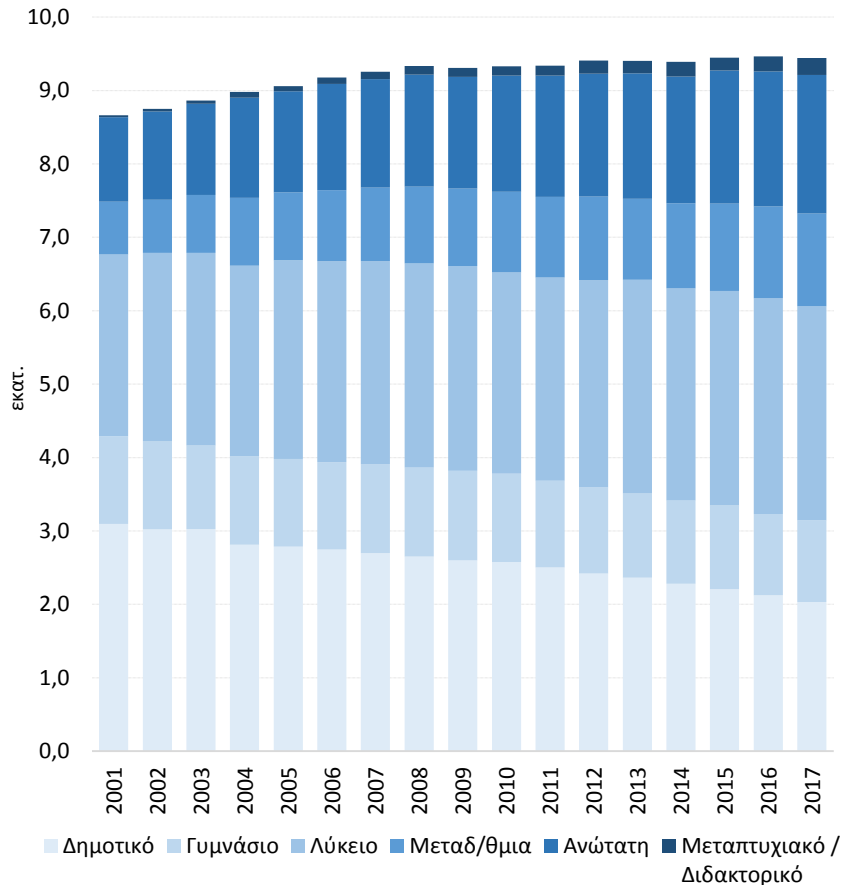


Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Το 2017 ο γυναικείος πληθυσμός με ανώτατη εκπαίδευση ανήλθε στα 1,1 εκατ. άτομα (992,6 χιλ. άτομα με πτυχίο και 112,1 χιλ. με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό)
 - ▣ Άνοδος κατά 40% σε σχέση με το 2009, ενώ υπερδιπλασιάστηκε συγκριτικά με τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας.
- Οι άνδρες με ανώτατη εκπαίδευση ανήλθαν στο 1,0 εκατ. (894,9 χιλ. άτομα με πτυχίο και 117,8 χιλ. άτομα με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό)
 - ▣ Αύξηση κατά 19% σε σχέση με τις αρχές της κρίσης και κατά 56% σε σχέση με το 2001

Ο πληθυσμός με χαμηλή εκπαίδευση υποχωρεί συνεχώς από το 2000 και έπειτα

Πληθυσμός ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001-2017



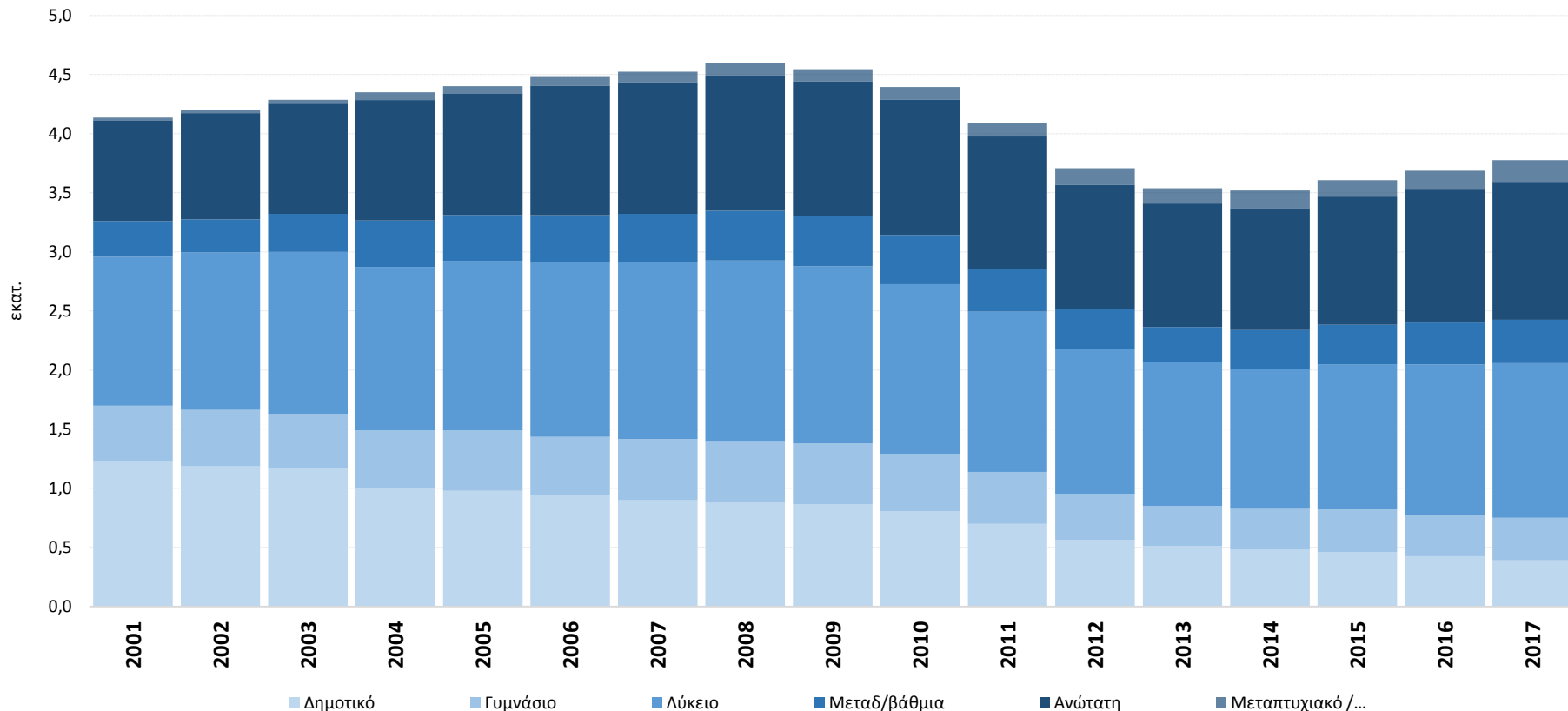
Σημείωση: Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Πτωτική πορεία του πληθυσμού με Δημοτική εκπαίδευση τις τελευταίες δύο δεκαετίες
 - το 2017 διαμορφώθηκε στα 2,03 εκατ. άτομα από 3,1 εκατ. το 2001
 - Μείωση σημειώνεται και στον πληθυσμό με απολυτήριο Γυμνασίου κατά 6,9% το 2017 σε σχέση με τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας
- Ο πληθυσμός με απολυτήριο Λυκείου είναι αυξημένος κατά 17,9% το 2017 σε σχέση με το 2001 (2,9 εκατ. έναντι 2,5 εκατ. ατόμων)

Απασχόληση με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης

Η απασχόληση διαμορφώθηκε το 2017 στα 3,8 εκατ. άτομα, το υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας εξαετίας, από 4,6 εκ το 2008. Η σύνθεση της απασχόλησης με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης έχει μεταβληθεί από το 2000

Απασχολούμενοι ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001-2017

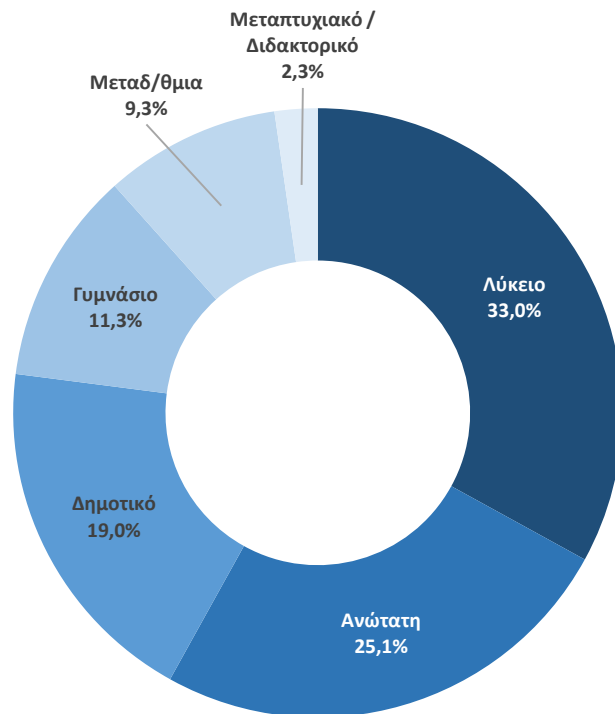


Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

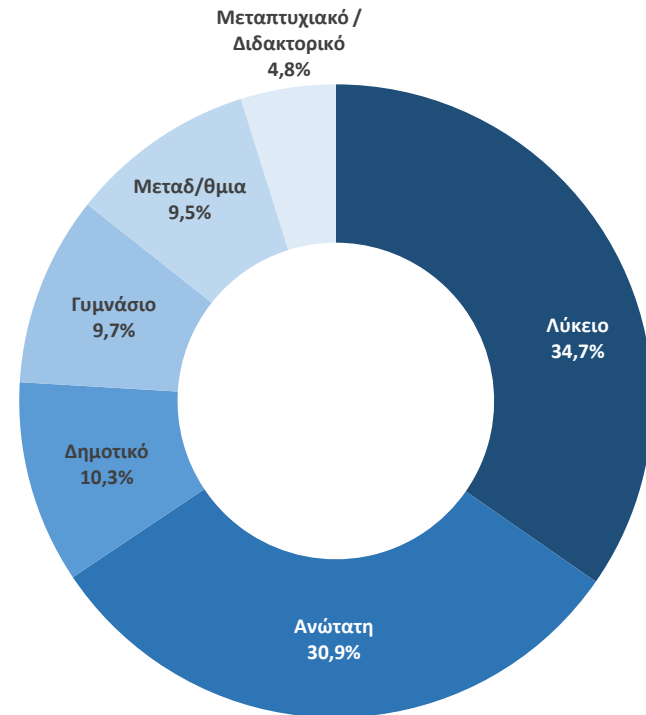
- Οι απόφοιτοι δημοτικού **μειώθηκαν** από 1,2 εκ το 2000 και 880 χιλ το 2008 σε 390 χιλ το 2017
- Οι απόφοιτοι λυκείου από 1,26 εκ (2000) και 1,53 εκ (2008) **μειώθηκαν** σε 1,31 εκ (2017)
- Οι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης **αυξήθηκαν** από 850 χιλ (2000), 1,15 εκ (2008) σε 1,17 (2017)

Σημαντικές μεταβολές στη διάρθρωση της απασχόλησης ανά επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ 2009-2017

Διάρθρωση απασχολούμενων ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2009



Διάρθρωση απασχολούμενων ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2017

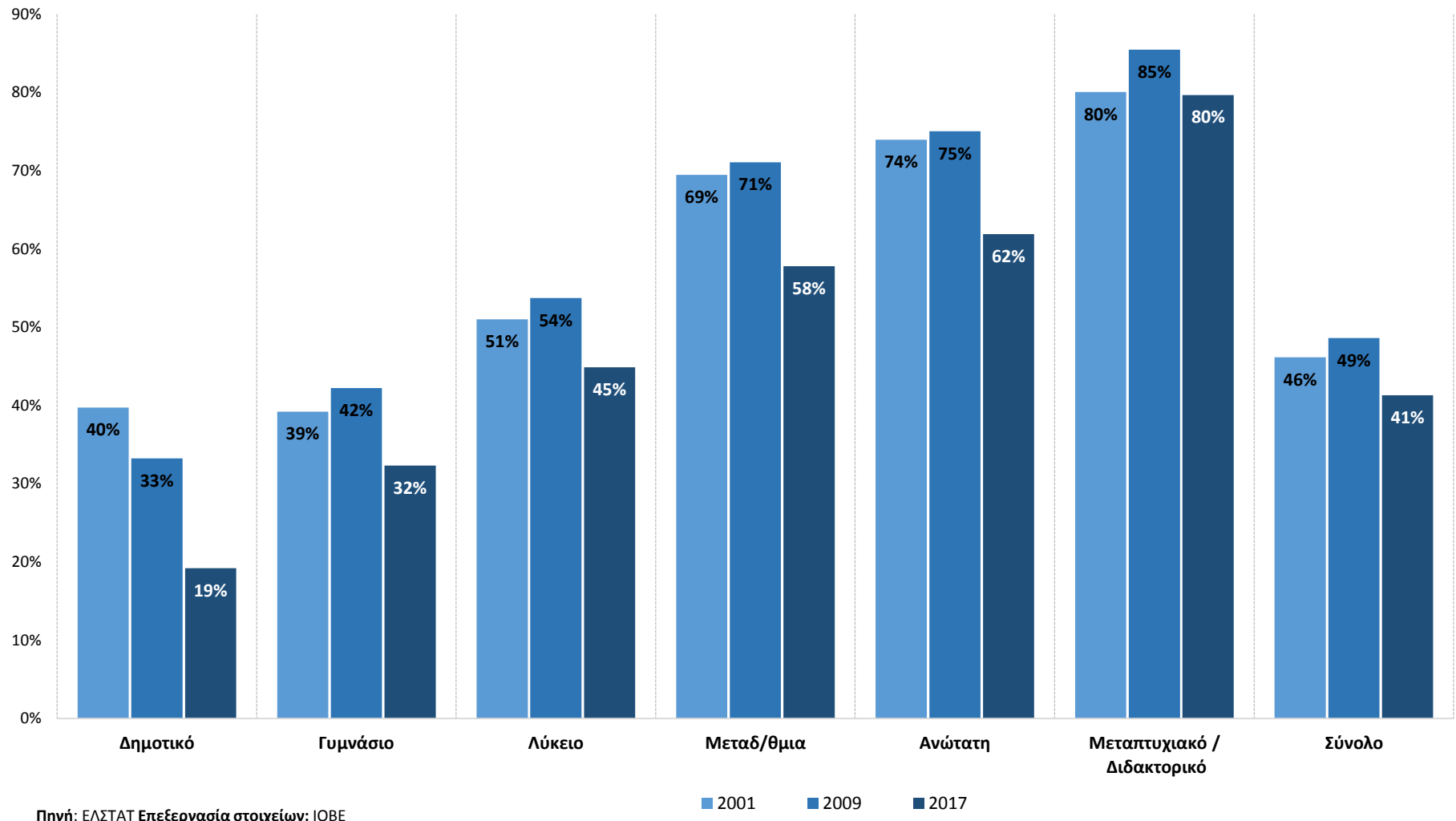


Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Μείωση στο μισό του μεριδίου των απασχολούμενων με εκπαίδευση στο δημοτικό (από 19% σε 10%)
- Αύξηση του μεριδίου των απασχολούμενων με ανώτατη εκπαίδευση (από 25% σε 31%)
- Υπερδιπλασιασμός των κατόχων μεταπτυχιακού από 2,3% σε 4,8%

Άνοδος του ποσοστού απασχόλησης με την άνοδο του επιπέδου εκπαίδευσης διαχρονικά. Στους κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού καταγράφεται το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης

Ποσοστό απασχόλησης ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001,2009, 2017

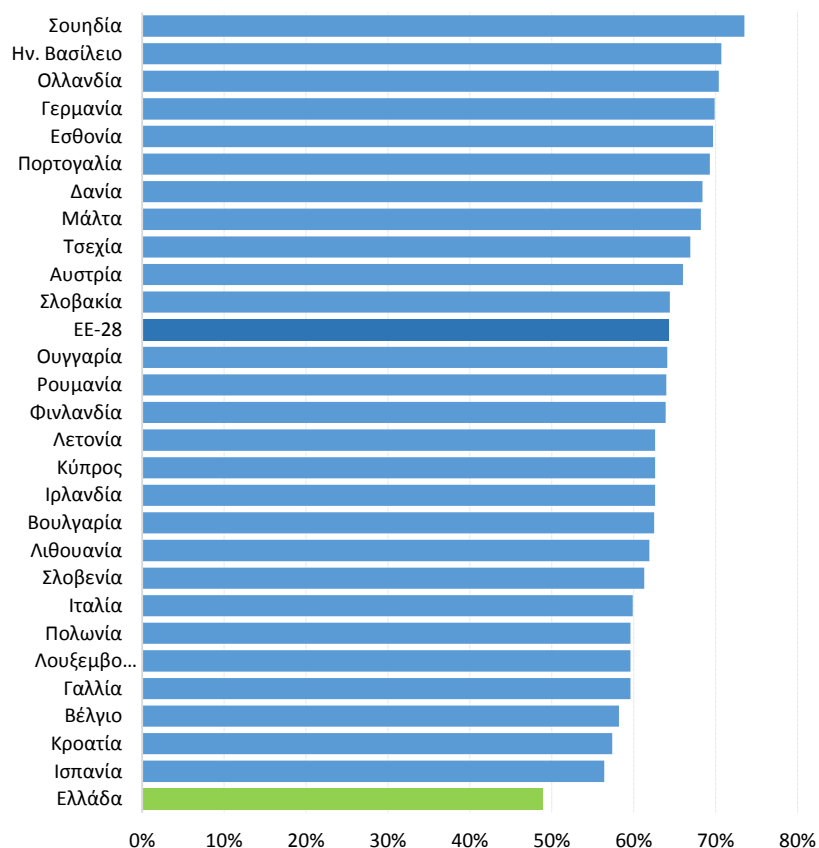


Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

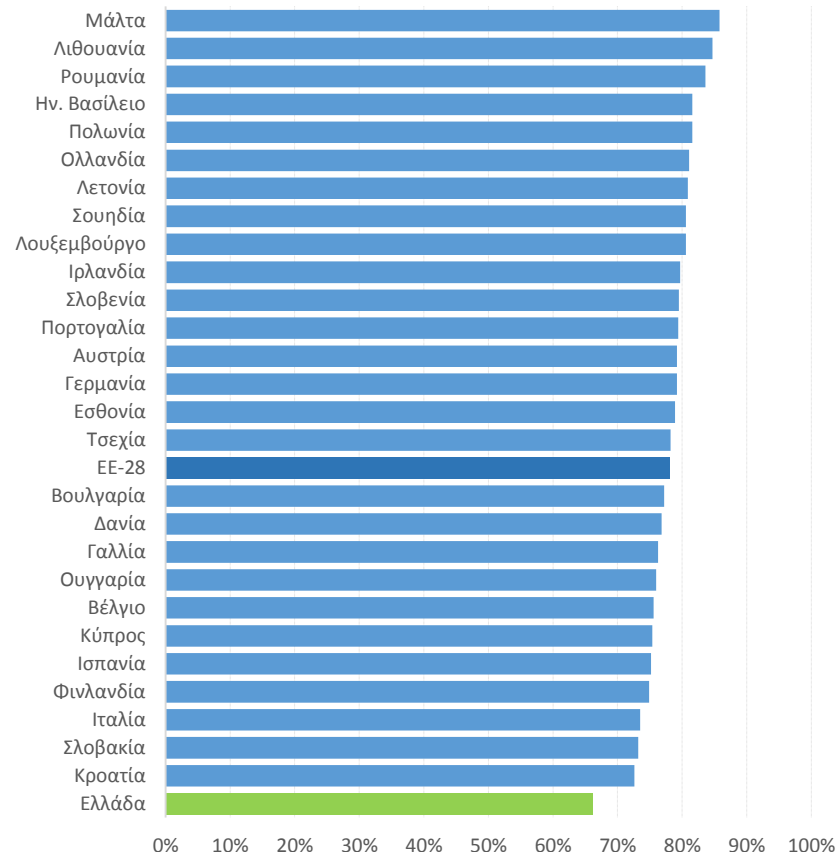
Είναι όμως το χαμηλότερο στην ΕΕ-28 το 2017

Αντίστοιχα και στα άτομα με μεσαίο επίπεδο εκπαίδευσης

Ποσοστό απασχόλησης στα άτομα με μεσαίο επίπεδο εκπαίδευσης (iscsed 3-4) στην ΕΕ-28, 2017



Ποσοστό απασχόλησης στα άτομα με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης (iscsed 5-8) στην ΕΕ-28, 2017



Πηγή: Eurostat

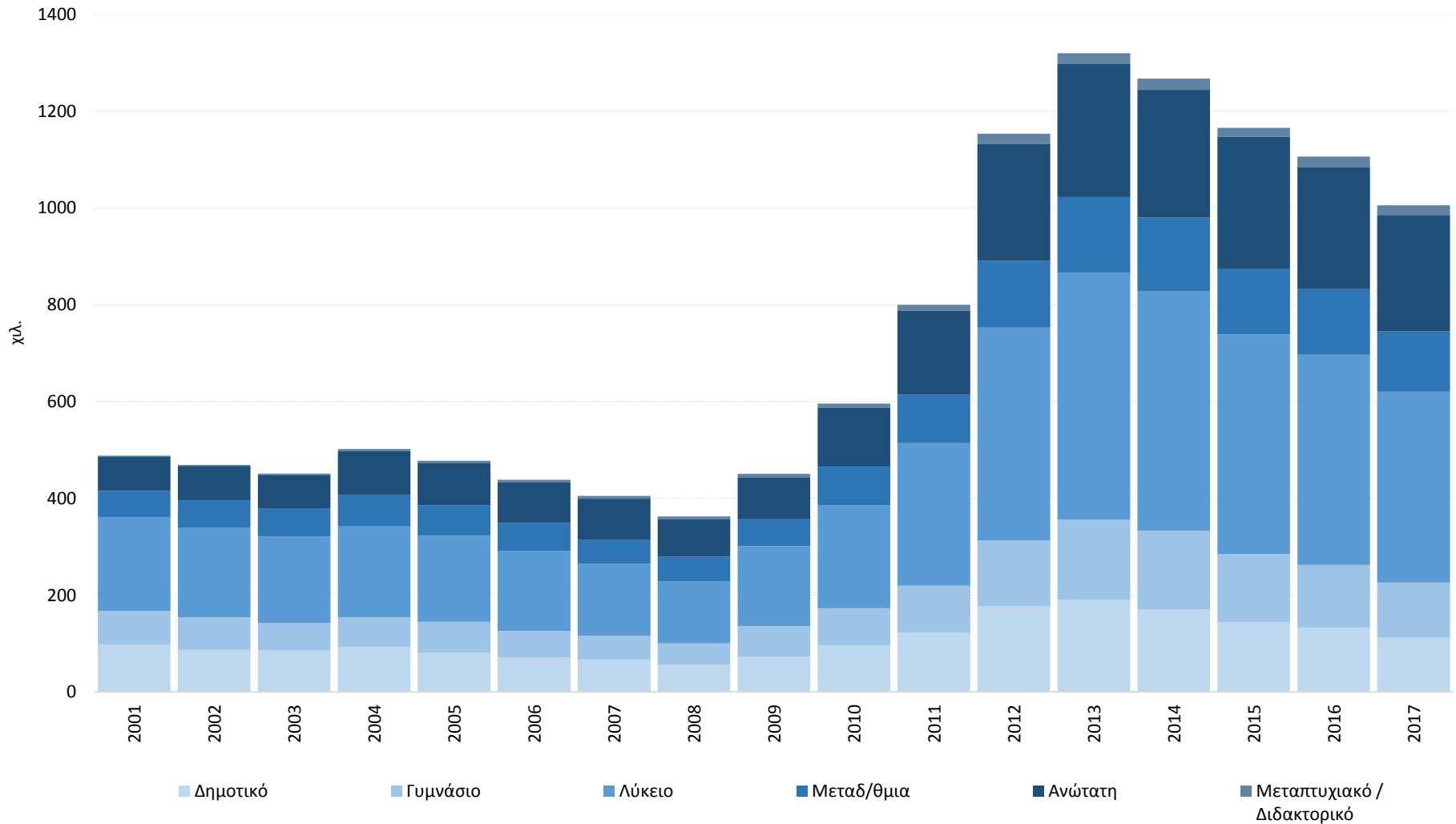
- Το ποσοστό απασχόλησης είναι χαμηλότερο κατά 13-15 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για τα άτομα με μεσαίο (iscsed 3-4) ή υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης (iscsed 5-8)

Ανεργία με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης

Μεσαίο ή υψηλό το επίπεδο εκπαίδευσης των ανέργων μετά το 2009: 2 στους 3 ανέργους το 2017 έχουν απολυτήριο Λυκείου ή ανώτατης εκπαίδευσης

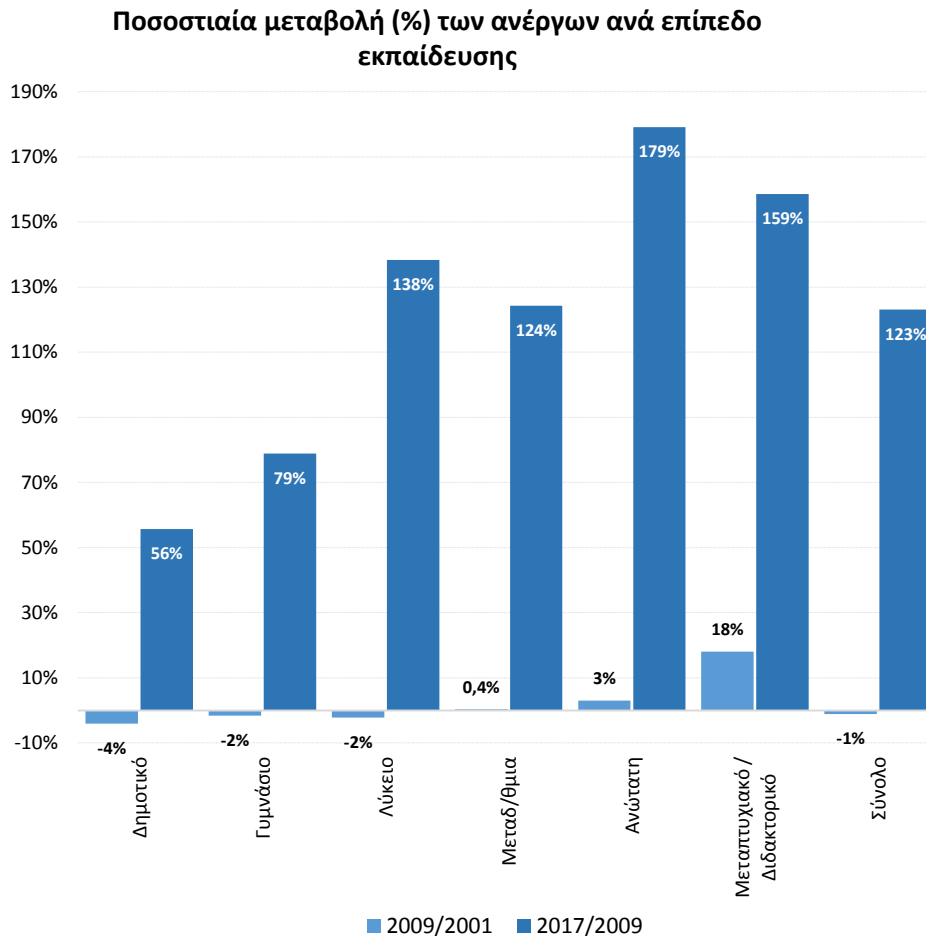


Εξέλιξη ανεργίας ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001-2017



Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

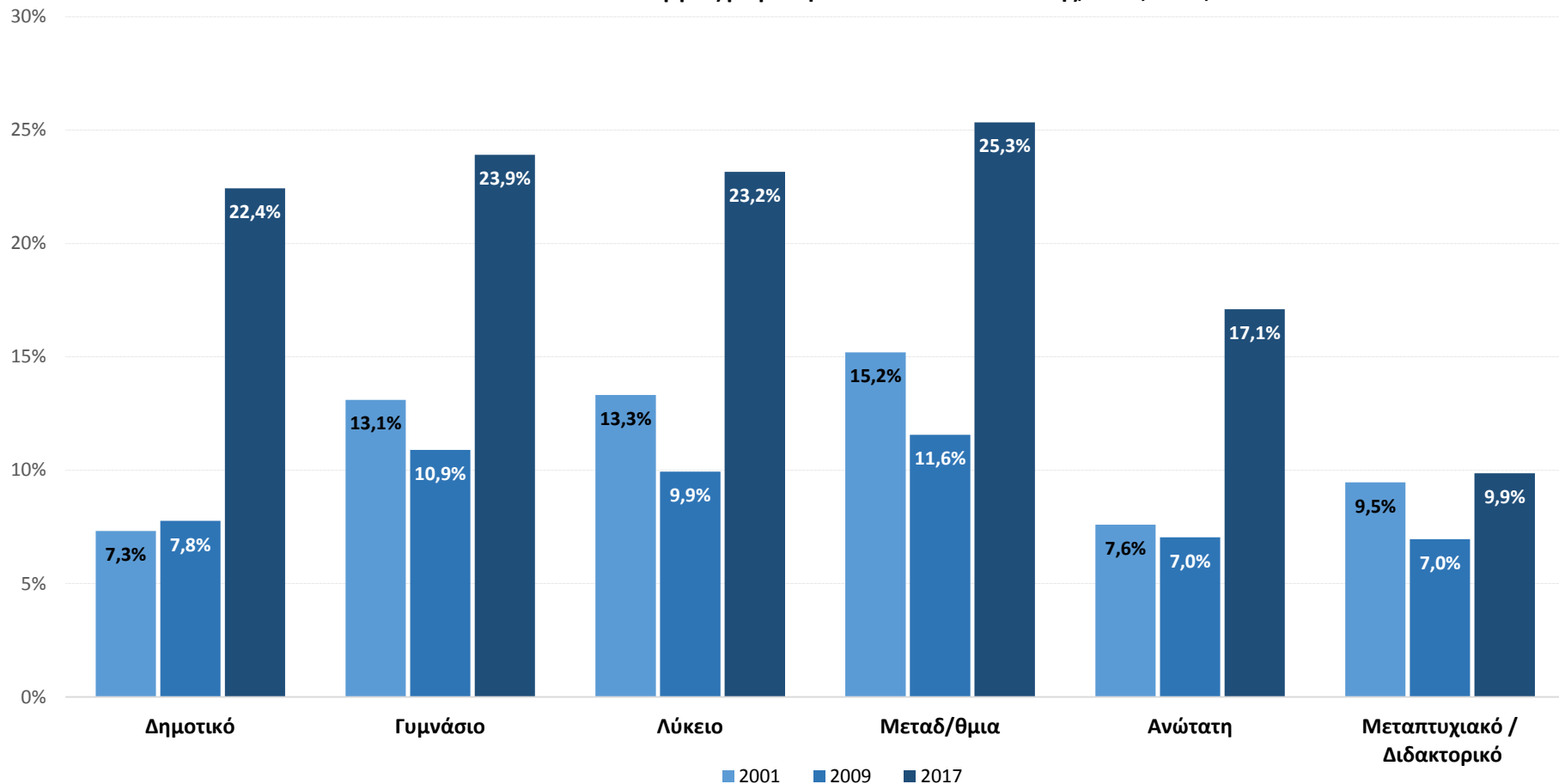
Μετά το 2009 η μεγαλύτερη άνοδος στον αριθμό των ανέργων παρατηρείται στα άτομα με ανώτατη εκπαίδευση



- Οι άνεργοι με ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού, σχεδόν **τριπλασιάστηκαν** μεταξύ 2009 και 2017
 - Το 2017 ανήλθαν στα 260,9 χιλ. άτομα από 94 χιλ. το 2009 (+179%)
- Την ίδια περίοδο ο αριθμός των ανέργων με απολυτήριο Λυκείου **υπερδιπλασιάστηκε**
 - 394,5 χιλ. το 2017 έναντι 165,5 χιλ. το 2009 (138%)

Το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας διατηρείται στους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης, παρά την τάση σύγκλισης με άλλες χώρες μετά το 2009: όσο υψηλότερο το επίπεδο εκπαίδευσης, τόσο μικρότερο το ποσοστό ανεργίας.

Ποσοστό ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, 2001, 2009, 2017



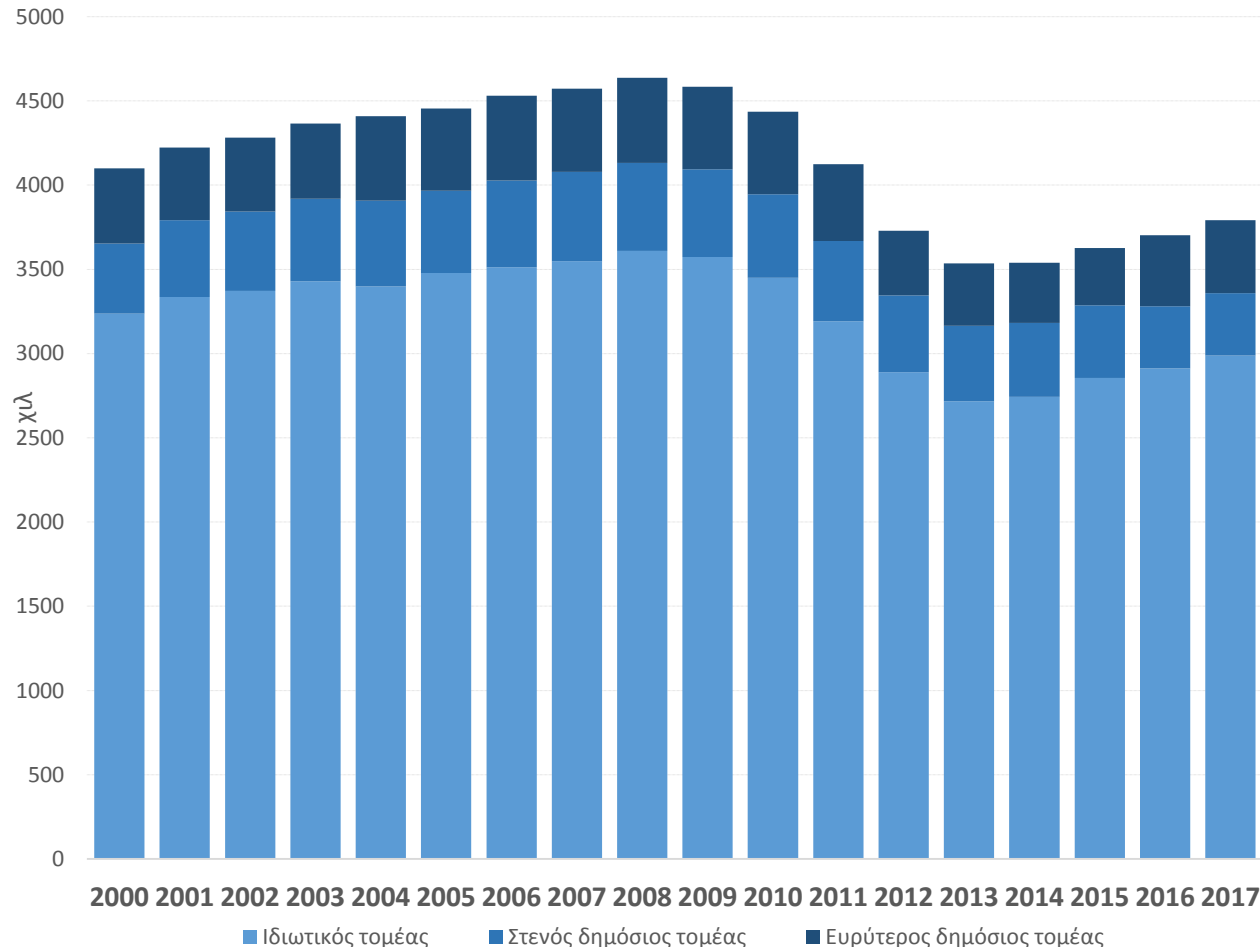
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Στους πτυχιούχους πανεπιστημίων ή ΤΕΙ το ποσοστό ανεργίας το 2017 αυξήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2009

Απασχόληση με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης στον ιδιωτικό και δημόσιο
τομέα

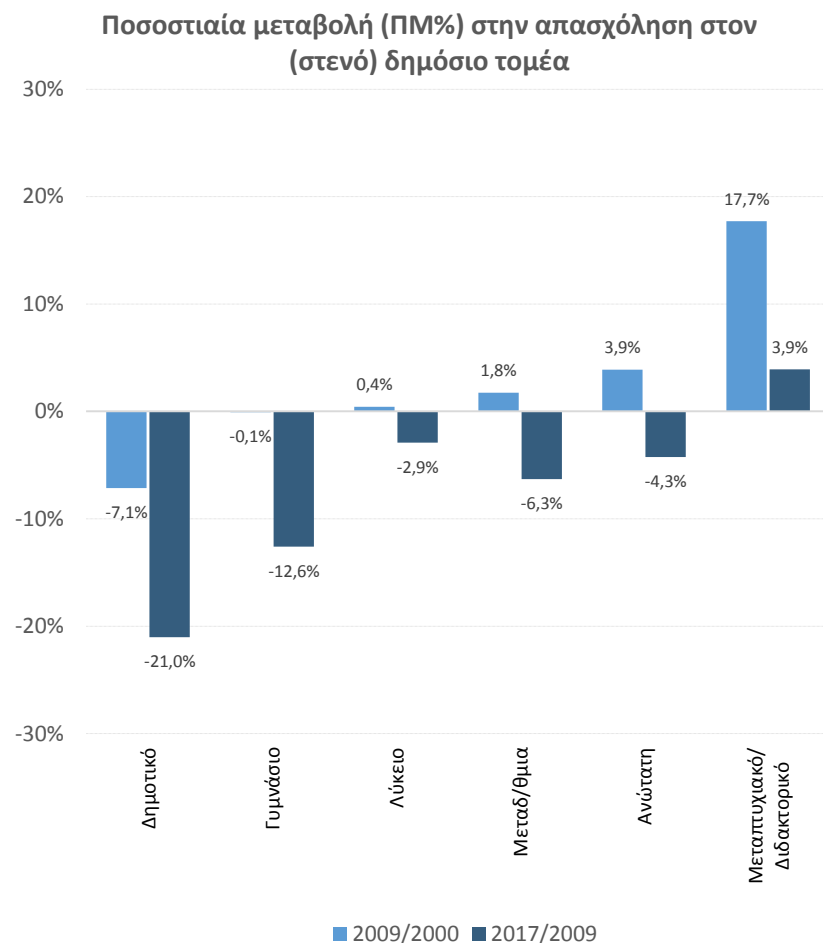
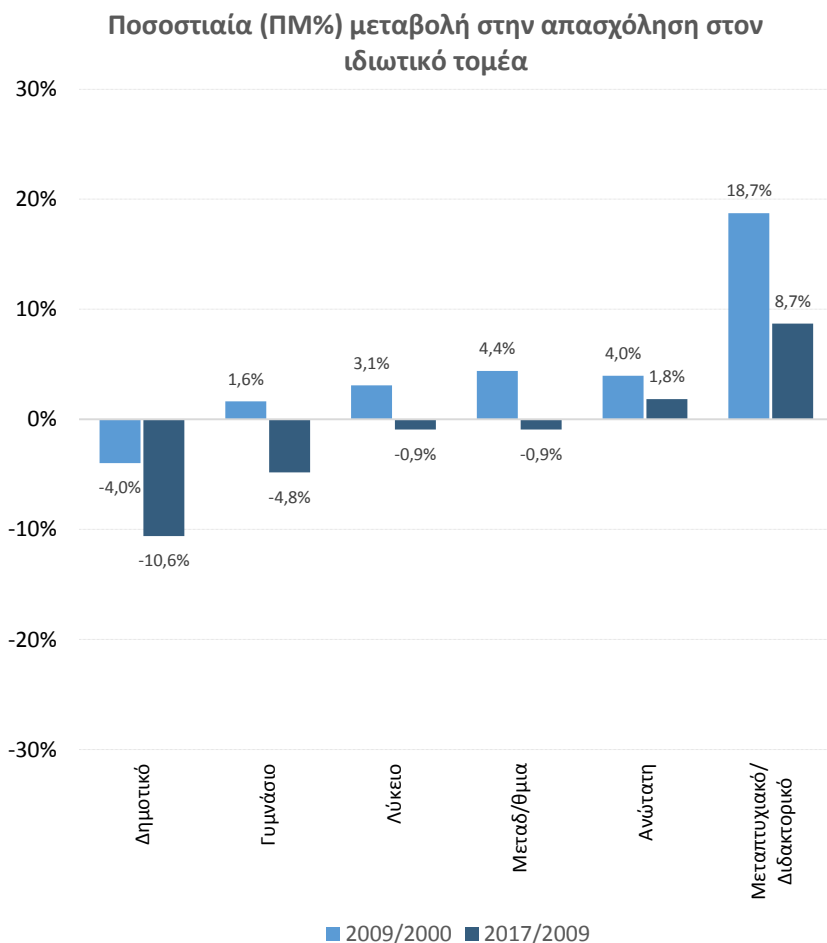
Εξέλιξη της απασχόλησης στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα: διαχρονικά 8 στους 10 εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα

Εξέλιξη απασχόλησης στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, 2000-2017

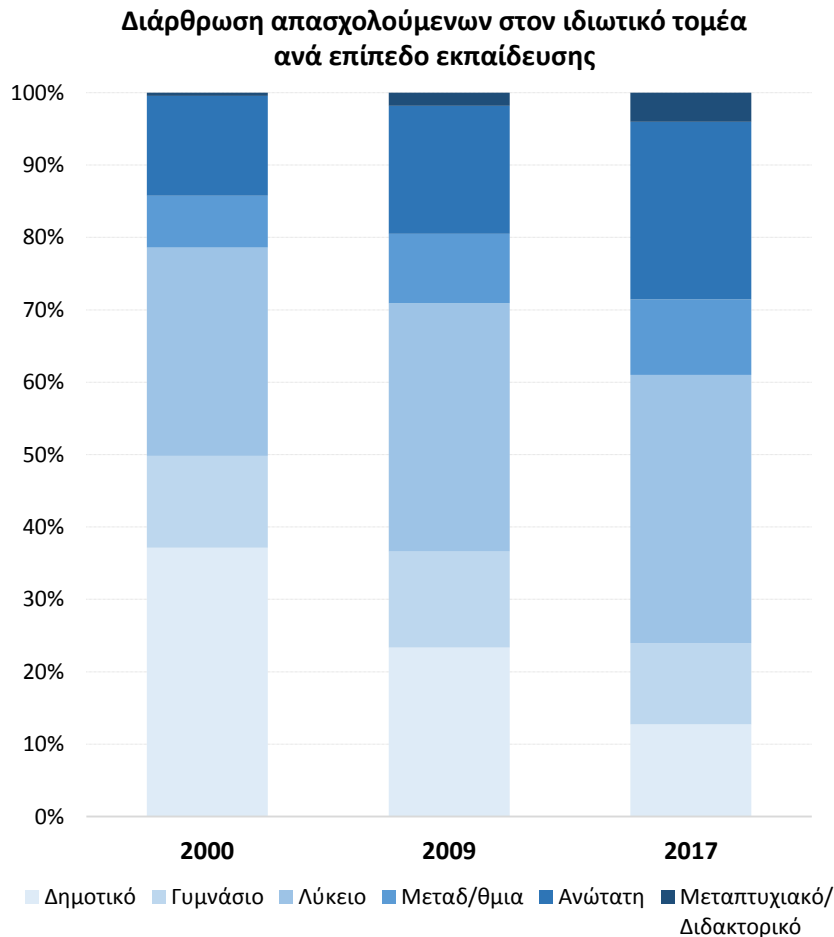


- Από 1,028 εκ στο (στενό & ευρύτερο) **δημόσιο τομέα** το 2008 μειώθηκαν σε 803 χιλ το 2017
- Από 3,6 εκ στον **ιδιωτικό τομέα** το 2008 μειώθηκαν σε 2,98 εκ το 2017.
- Η μικρή **ανάκαμψη** της απασχόλησης **μετά το 2015** προέρχεται κυρίως από τον **ιδιωτικό** αλλά και τον **ευρύτερο δημόσιο τομέα**-στο στενό δημόσιο η μείωση συνεχίστηκε

Μεταβολές στην απασχόληση ανά επίπεδο εκπαίδευσης πριν και μετά την κρίση
 Στον **ιδιωτικό τομέα** **αύξηση** της απασχόλησης αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης πριν και μετά την κρίση (4% και 1,8%) και μεταπτυχιακών/διδακτορικών (18,7% και 8,7%).
 Στο **δημόσιο τομέα** **αύξηση** αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης πριν (3,9%) αλλά **μείωση** μετά την κρίση (-4,3%). Αύξηση μεταπτυχιακών/διδακτορικών πριν και μετά (17,7% και 3,9%)



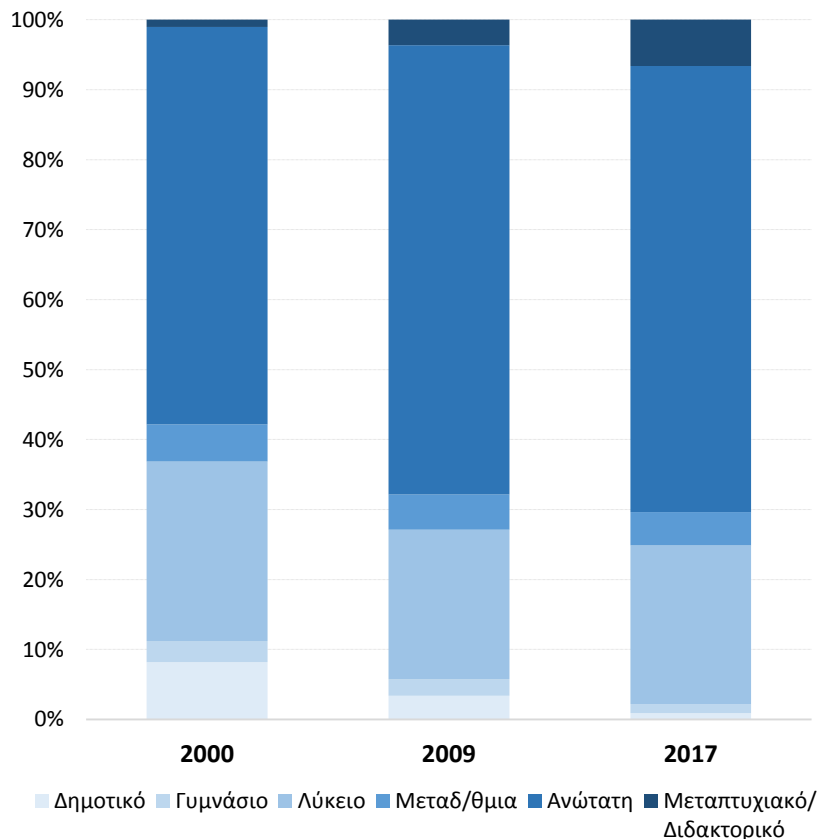
Στον ιδιωτικό τομέα το μερίδιο των αποφοίτων Λυκείου μειώθηκε (κατά 10%) ενώ των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αυξήθηκε (κατά 22,3%) μετά το 2009



- Οι απόφοιτοι Λυκείου ανήλθαν το 2017 σε 1,1 εκατ. άτομα σημειώνοντας **μείωση κατά 10%** περίπου σε σχέση με το 2009
- Οι απασχολούμενοι με ανώτατη εκπαίδευση (πτυχίο ή μεταπτυχιακό) διαμορφώθηκαν το 2017 στις 852,8 χιλ.
 - ▣ **Άνοδος κατά 22,3%** σε σχέση με το 2009
- Το μερίδιο των απασχολούμενων με Δημοτική εκπαίδευση υποχώρησε κατά 21 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2000

Στο στενό δημόσιο τομέα 7 στους 10 απασχολούμενοι είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης. Αυξήθηκαν από 57% το 2000 σε 64% το 2009 και το 2017. Οι κάτοχοι μεταπτυχιακού 5πλασιάστηκαν από το 2000

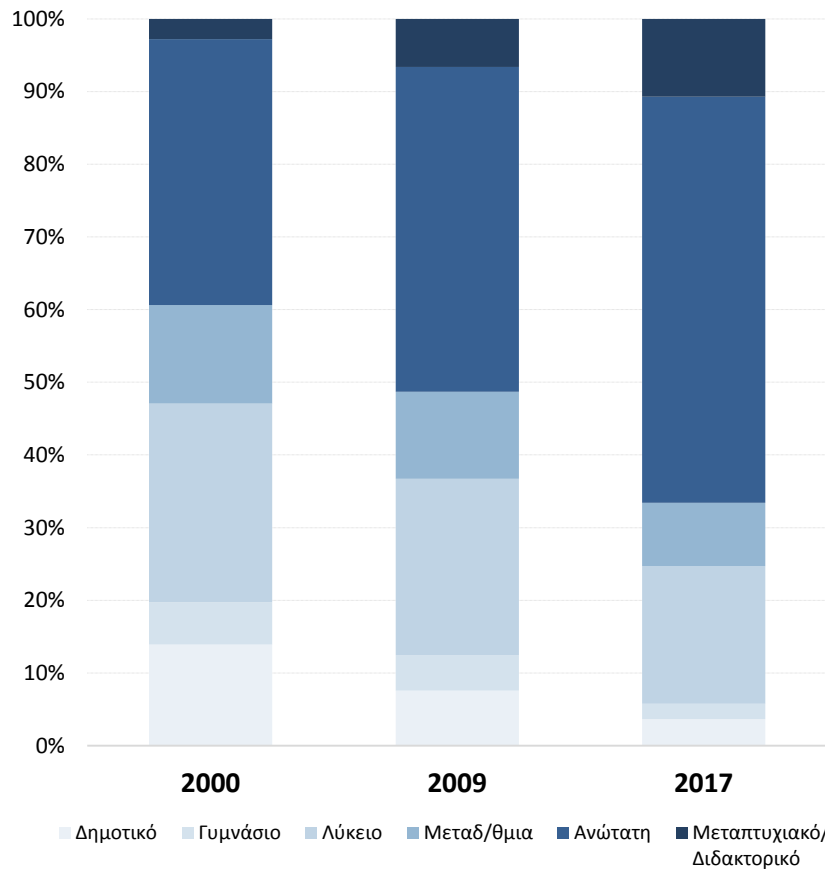
Διάρθρωση απασχολούμενων στον (στενό) δημόσιο τομέα ανά επίπεδο εκπαίδευσης



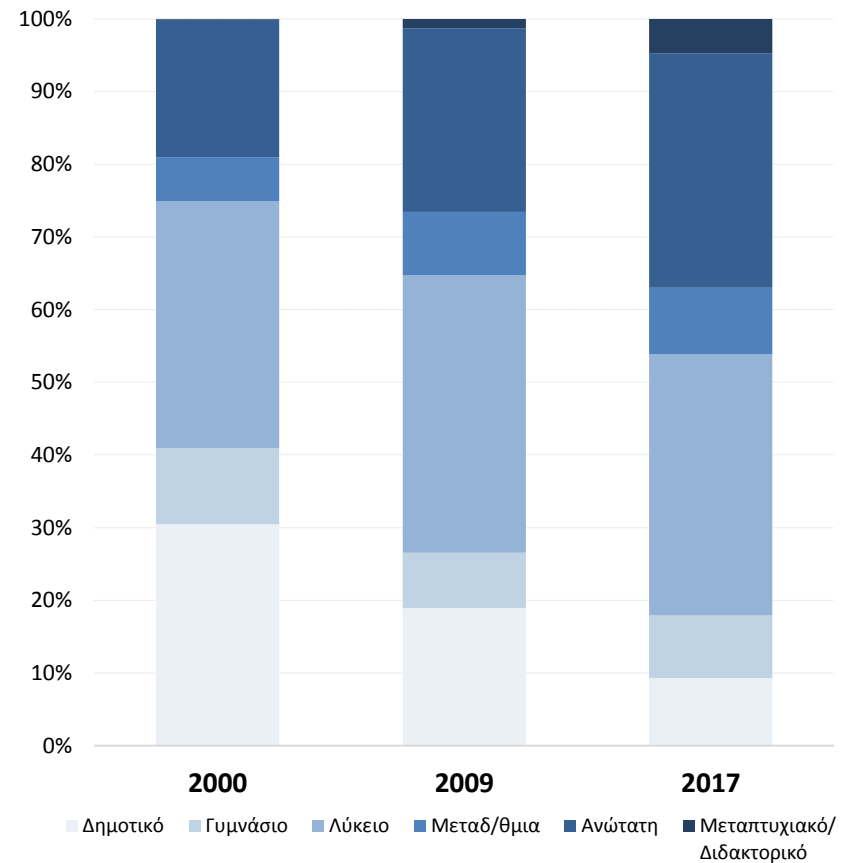
- Στους 260,8 χιλ. (64%) το 2017 έναντι 353,5 χιλ. (64%) το 2009 και 241,5 χιλ. (57%) το 2000
- Οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου αποτελούσαν το 2017 το 7% των εργαζόμενων στο (στενό) δημόσιο όταν το 2000 η αντίστοιχη αναλογία κυμαίνονταν στο 1%, με τον αριθμό τους να έχει σχεδόν πενταπλασιαστεί

Στα ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ οι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης αυξήθηκαν από 37% το 2000 σε 45% το 2009 και 56% το 2017. Στους ΟΤΑ από 19% σε 25% και 32% αντίστοιχα.

Διάρθρωση απασχολούμενων στα ΝΠΔΔ / ΝΠΙΔ ανά επίπεδο εκπαίδευσης



Διάρθρωση απασχολούμενων στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά επίπεδο εκπαίδευσης

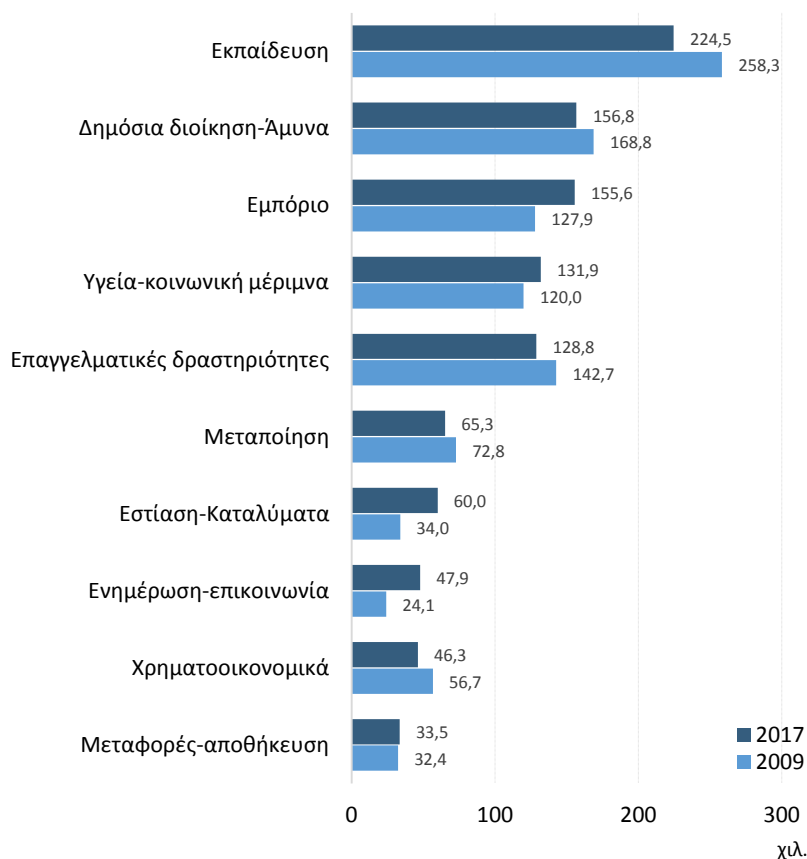


Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Απασχόληση με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης και τον κλάδο οικονομικής
δραστηριότητας

Στους κλάδους της Εκπαίδευσης (21%) και της Δημόσιας Διοίκησης-Άμυνας (13,7%) το μεγαλύτερο μέρος αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης, αν και μειώθηκαν μετά το 2009. Αυξήθηκαν όσοι εργάζονται στο Εμπόριο και στην Εστίαση-Καταλύματα μεταξύ 2009-2017.

Απασχολούμενοι με ανώτατη εκπαίδευση στους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας

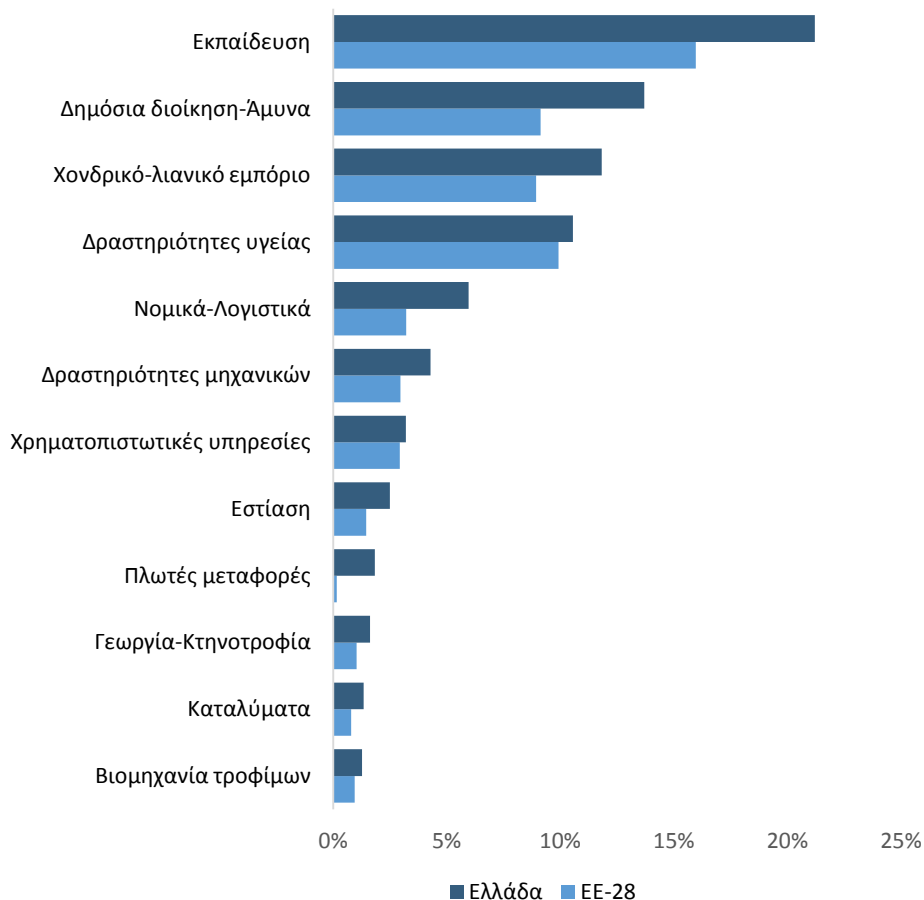


Στην Εκπαίδευση, την Δημόσια Διοίκηση – Άμυνα, το Εμπόριο και την Υγεία-Κοινωνική μέριμνα απασχολούνται τρεις στους πέντε απόφοιτους πανεπιστημίων ή ΤΕΙ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Η διάρθρωση της απασχόλησης στα άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση εμφανίζει διαφορές με την ΕΕ (στοιχεία 2016)

Διάρθρωση απασχολούμενων με τριτοβάθμια εκπαίδευση ανά κλάδο δραστηριότητας στην Ελλάδα και την ΕΕ-28

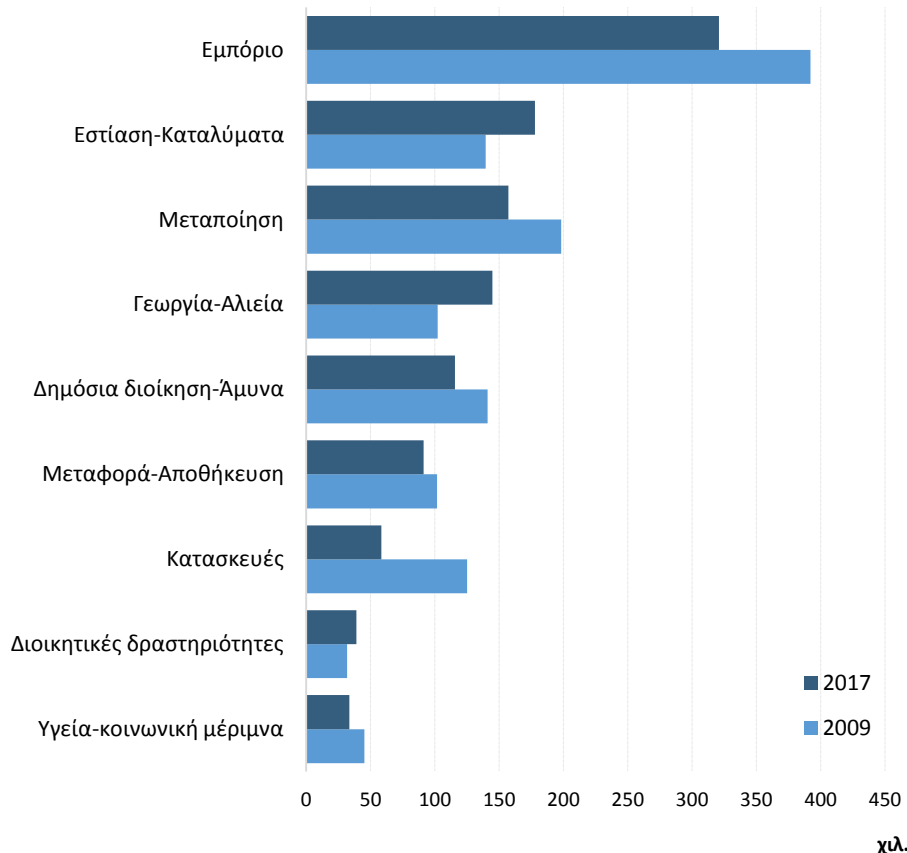


Στη Μεταποίηση απασχολείται το 6% των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ποσοστό σχεδόν υποδιπλάσιο σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ-28

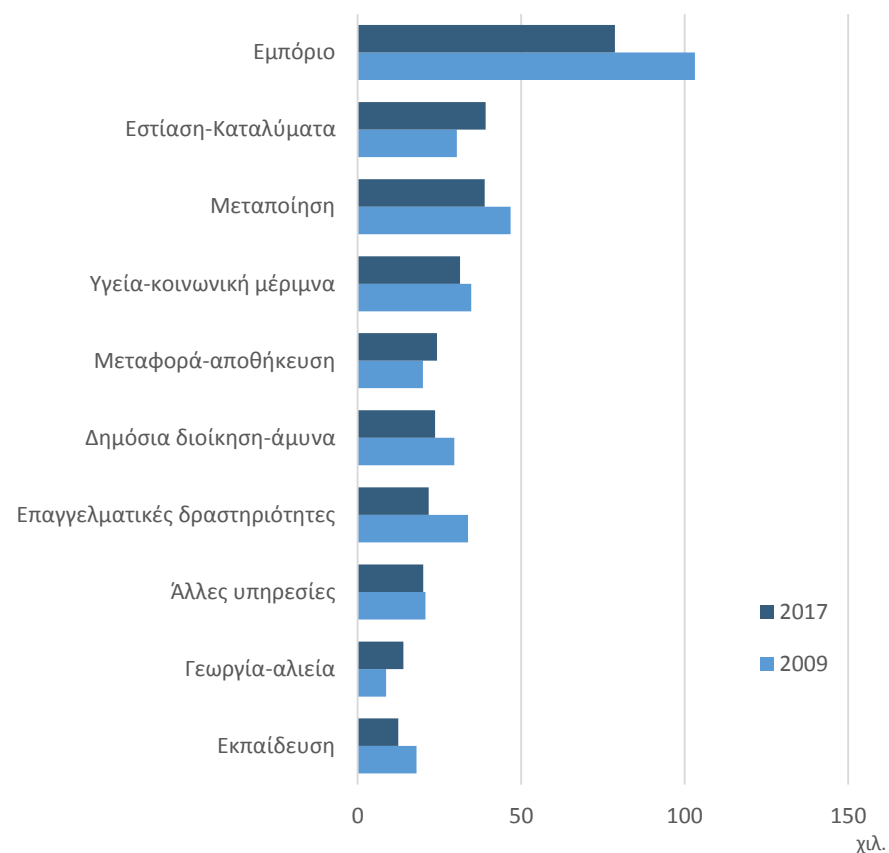
Σημείωση: Τα στοιχεία αναφέρονται στο 2016, καθώς δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για το 2017 για το σύνολο της ΕΕ
Πηγή: Eurostat **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE

Στις Υπηρεσίες, την Μεταποίηση και τον πρωτογενή τομέα η πλειονότητα των εργαζομένων με απολυτήριο Λυκείου

Απασχολούμενοι με απολυτήριο λυκείου στους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, 2017



Απασχολούμενοι με μεταδ/βάθμια εκπαίδευση στους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, 2017

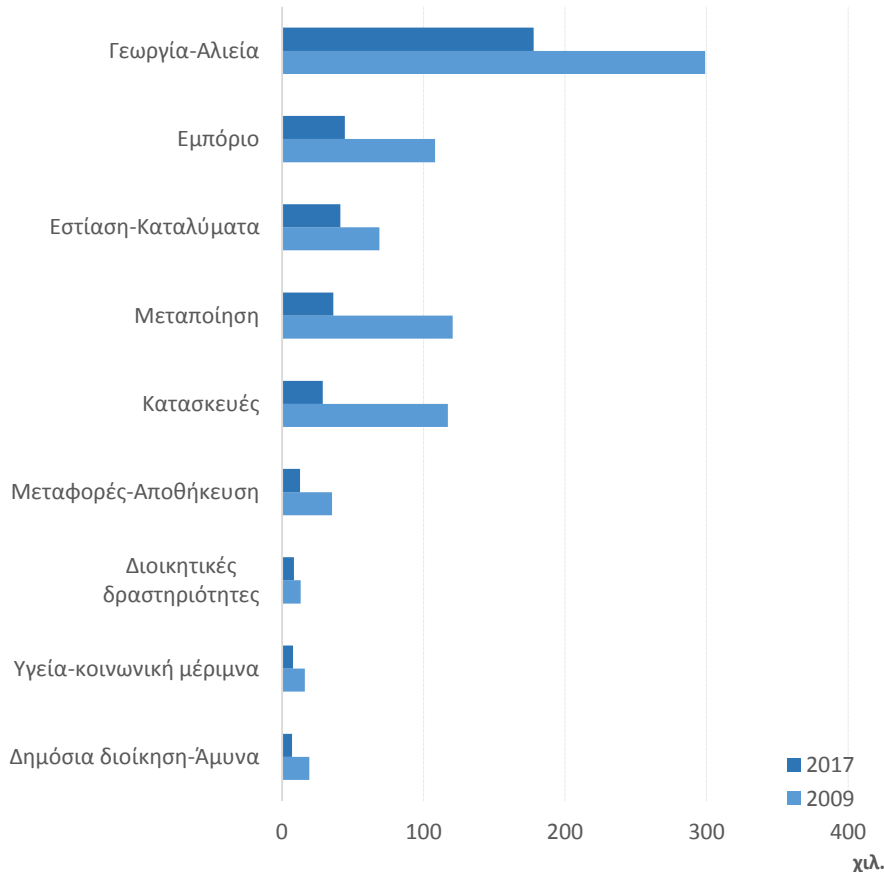


Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

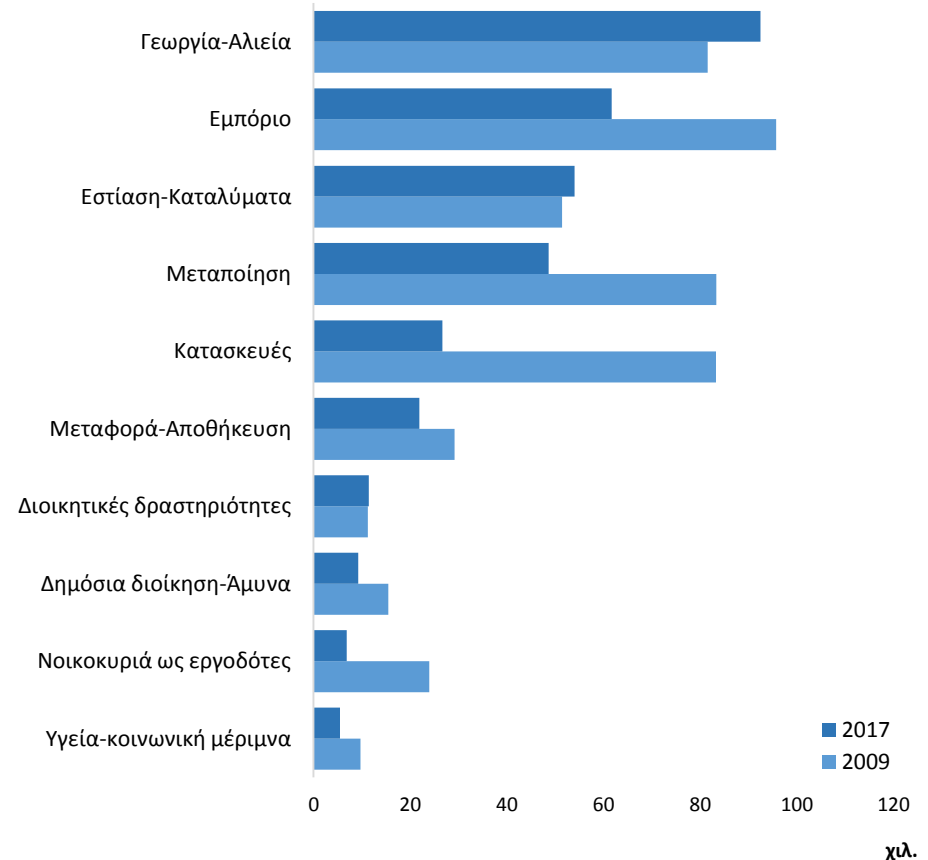
- Ανοδικά η απασχόληση στην Εστίαση-καταλύματα στους απασχολούμενους με απολυτήριο Λυκείου ή μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση μεταξύ 2009 και 2017

Στα άτομα με απολυτήριο Γυμνασίου και Δημοτικού ο πρωτογενής τομέας αποτελεί την οικονομική δραστηριότητα με τη μεγαλύτερη απασχόληση

Απασχολούμενοι με απολυτήριο Δημοτικού στους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, 2017



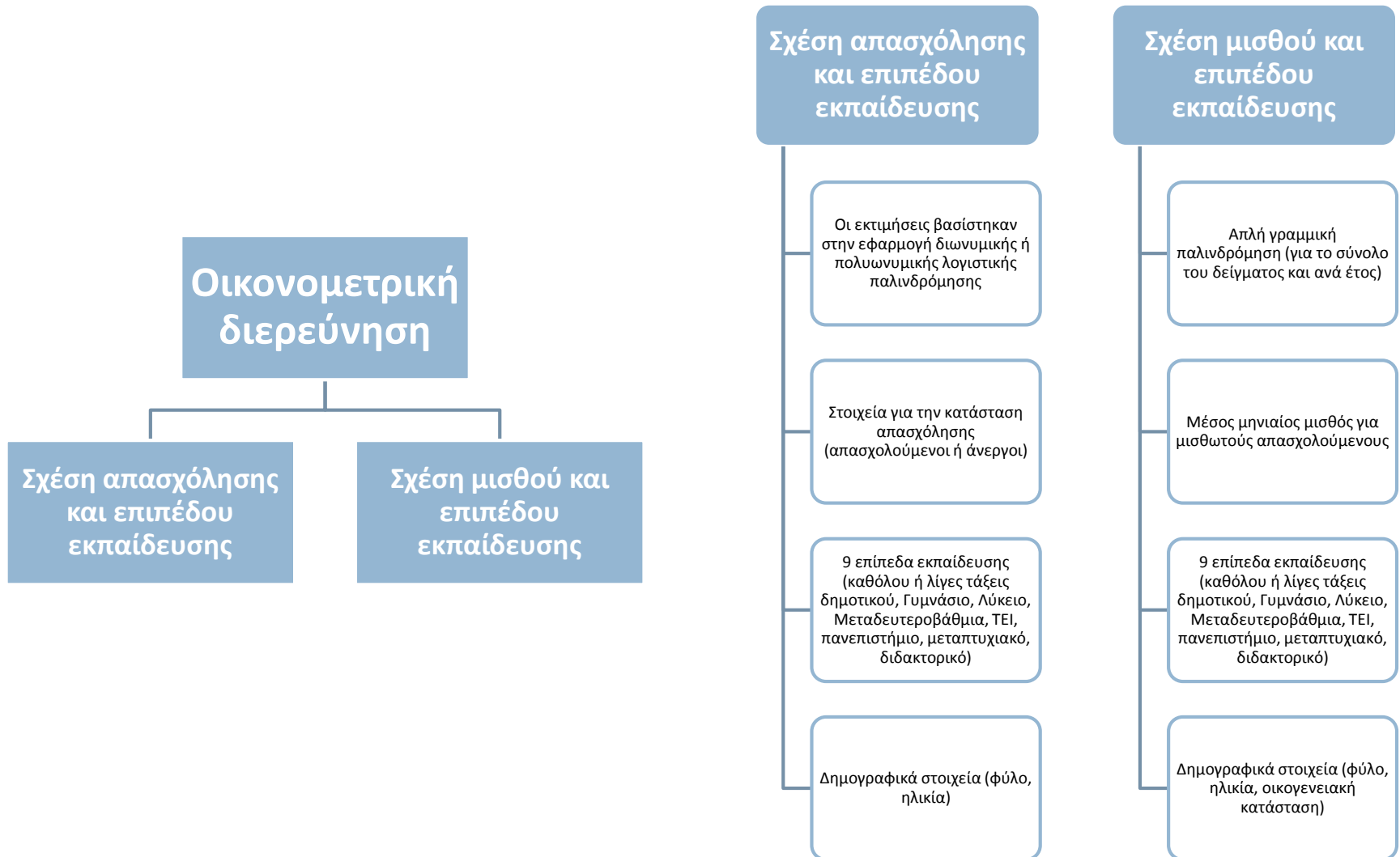
Απασχολούμενοι με απολυτήριο Γυμνασίου στους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, 2017



Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Αύξηση των απασχολούμενων με απολυτήριο Γυμνασίου στον πρωτογενή τομέα (Γεωργία-Αλιεία) και την Εστίαση-Καταλύματα μετά το 2009

Οικονομετρική διερεύνηση

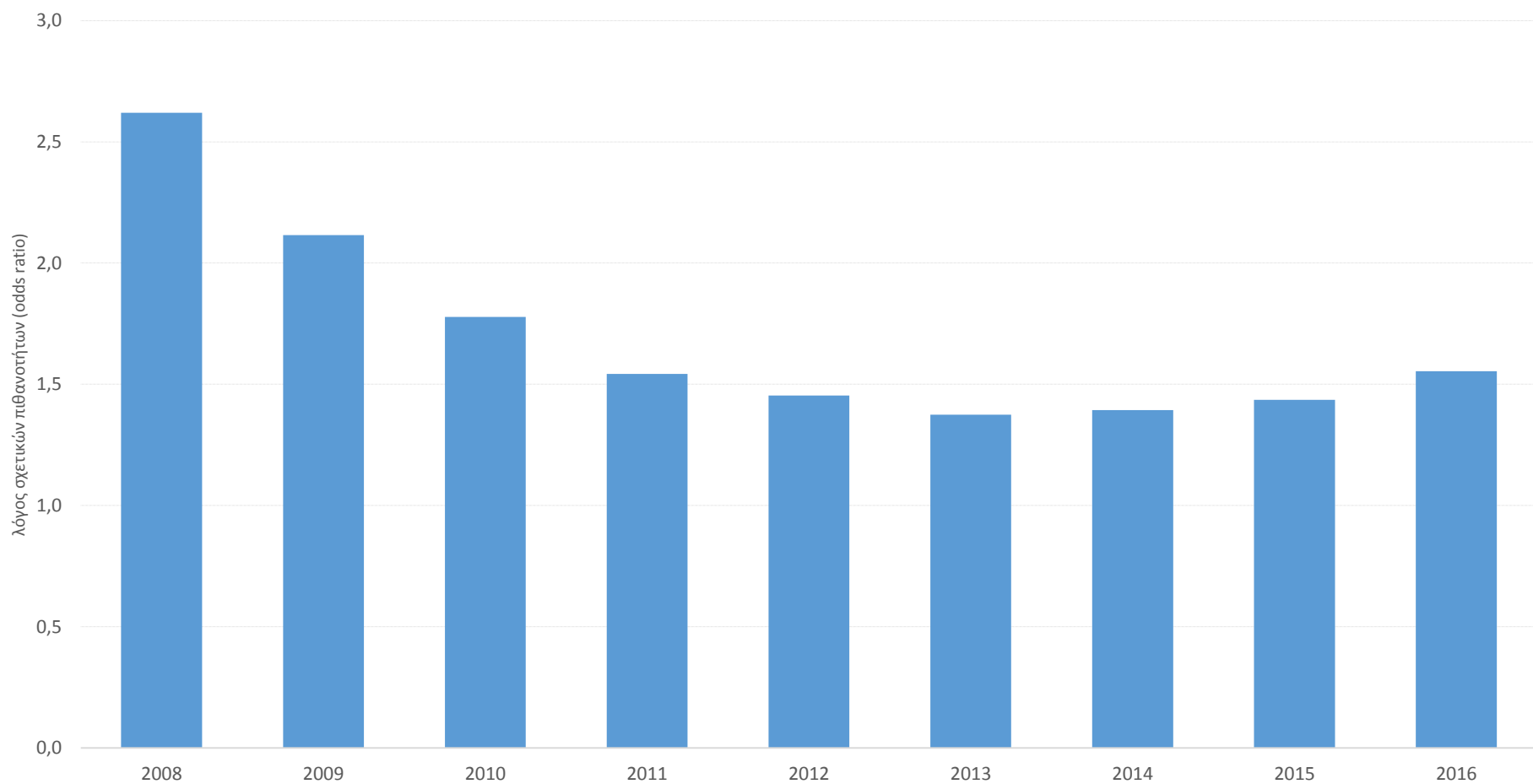


Οι εκτιμήσεις βασίζονται σε μικροδεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού και καλύπτουν την περίοδο 2008-2016

Εμπειρικές εκτιμήσεις για τη σχέση
απασχόλησης και επιπέδου εκπαίδευσης

Οι άνδρες έχουν διαχρονικά μεγαλύτερη σχετική πιθανότητα να εργάζονται σε σχέση με τις γυναίκες

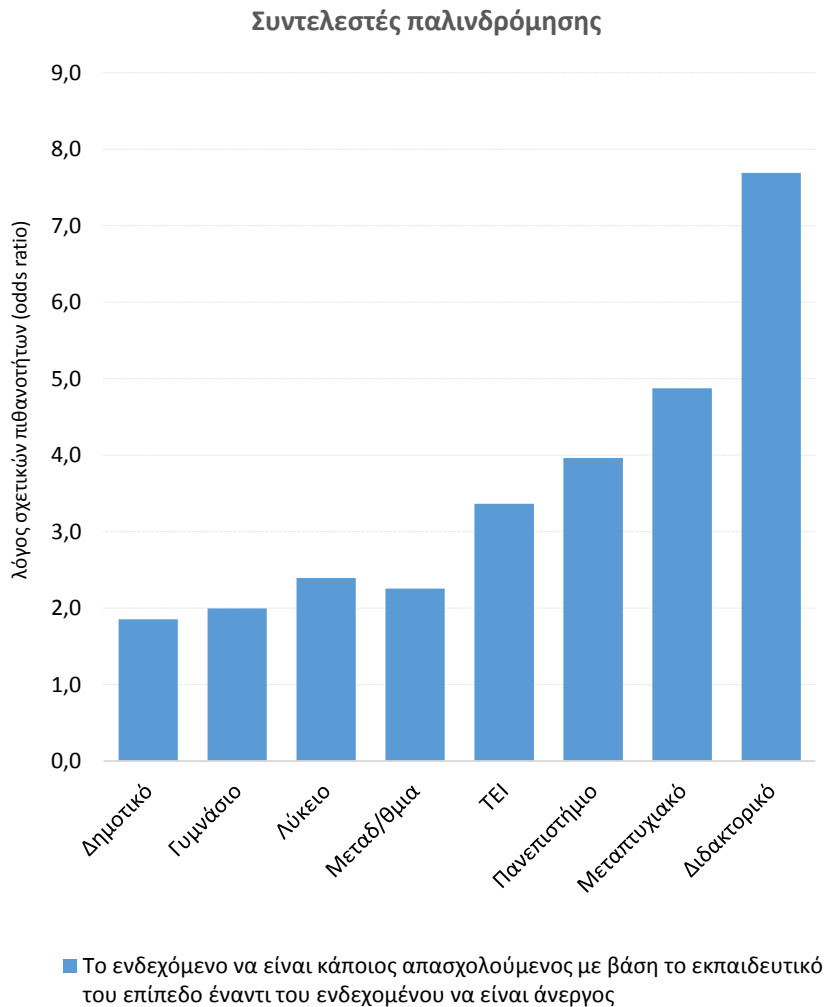
Σχέση απασχόλησης και φύλου



■ Το ενδεχόμενο ένας άνδρας να είναι απασχολούμενος σε σχέση με μια γυναίκα

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

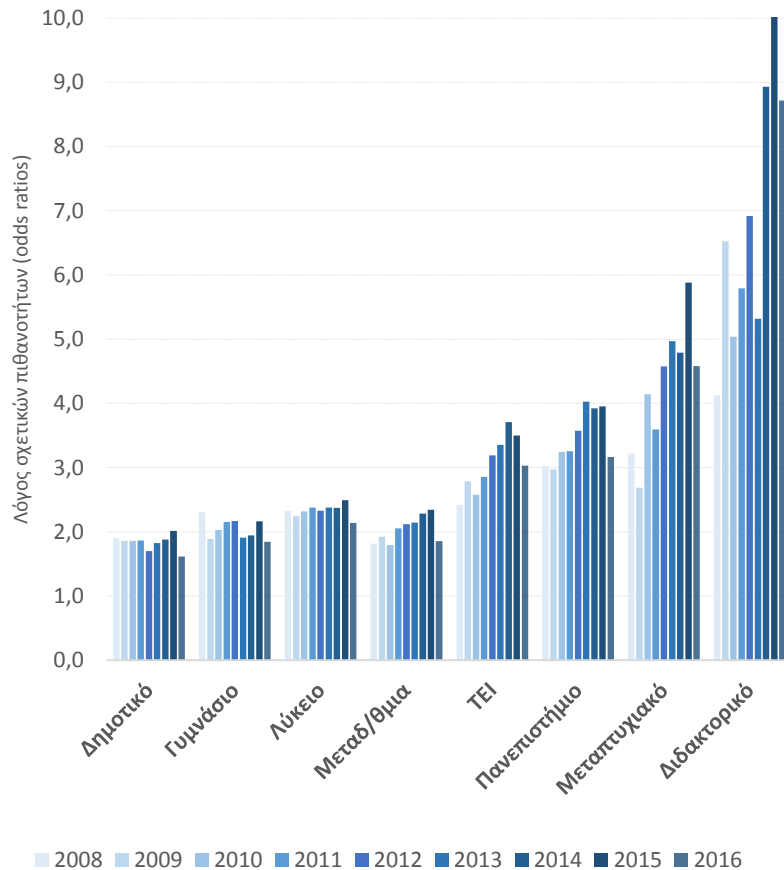
Θετική η επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στην πρόσβαση στην απασχόληση



Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

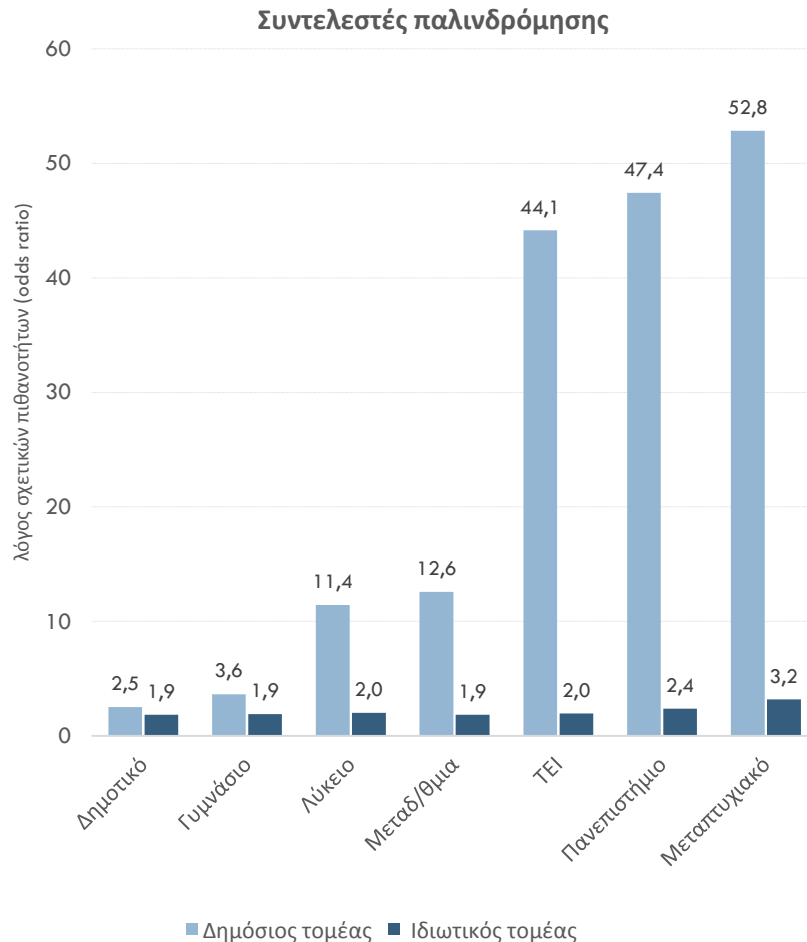
- Το ενδεχόμενο κάτοχος διδακτορικού να έχει εργασία είναι σχεδόν 8 φορές υψηλότερο έναντι του ενδεχομένου να είναι άνεργος
 - Η αναλογία διαμορφώνεται στο 4,8 για τους κατόχους μεταπτυχιακού
- Οι απόφοιτοι πανεπιστημίου έχουν κατά 17,8% υψηλότερη αναλογία πιθανοτήτων να εργάζονται σε σχέση με τους αποφοίτους ΤΕΙ
 - Σε σύγκριση με τους αποφοίτους λυκείου, οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων ή ΤΕΙ αντιμετωπίζουν υψηλότερη αναλογία πιθανοτήτων να εργάζονται κατά 65% και 41% αντίστοιχα.
- Η μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν φαίνεται να αυξάνει τη σχετική πιθανότητα εύρεσης εργασίας σε σχέση με τους αποφοίτους Λυκείου

Συντελεστές παλινδρόμησης



- Η εξέλιξη αυτή είναι πιο χαρακτηριστική στους αποφοίτους ΤΕΙ και πανεπιστημίων (με τους συντελεστές να είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο σημαντικότητας χαμηλότερο του 1%.)

Το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης αυξάνει τη σχετική πιθανότητα απασχόλησης στον δημόσιο τομέα σε σχέση με την πιθανότητα απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα



Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Στην περίπτωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η σχετική πιθανότητα να είναι κάποιος απασχολούμενος στο δημόσιο τομέα (στενό και ευρύτερο) έναντι του να είναι άνεργος είναι 47 φορές υψηλότερη σε σχέση με όσους δεν έχουν εκπαίδευση
- Στον ιδιωτικό τομέα η σχετική πιθανότητα εργασίας είναι κάτι περισσότερο από διπλάσια
- Το πανεπιστήμιο αυξάνει τη σχετική πιθανότητα εύρεσης εργασίας έναντι των ΤΕΙ κατά μόλις 7,5% στο δημόσιο τομέα, ενώ στον ιδιωτικό τομέα η αντίστοιχη διαφορά υπέρ των αποφοίτων πανεπιστημίου είναι μεγαλύτερη (21,7%)

Η σημασία της εκπαίδευσης για την απασχόληση στο δημόσιο τομέα είναι αυξημένη το 2016 σε σχέση με το 2008 σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Για την απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα αυξήθηκε μόνο η σημασία της ανώτατης εκπαίδευσης

	Εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα		Εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα	
	2008	2016	2008	2016
Δημοτικό	2.322*** (0.757)	3.288* (2.410)	1.792*** (0.378)	1.624** (0.330)
Γυμνάσιο	3.874*** (1.283)	4.952** (3.634)	1.926*** (0.414)	1.722*** (0.352)
Λύκειο	10.138*** (3.276)	16.146*** (11.768)	1.910*** (0.399)	1.798*** (0.361)
Μεταδ/θμια	11.334*** (3.741)	15.353*** (11.235)	1.672** (0.362)	1.655** (0.339)
ΤΕΙ	32.829*** (10.849)	62.645*** (45.767)	1.435* (0.316)	1.973*** (0.408)
Πανεπιστήμιο	37.005*** (12.132)	67.533*** (49.272)	2.070*** (0.448)	2.125*** (.434)
Μεταπτυχιακό	29.955*** (12.036)	89.161*** (66.113)	2.311*** (0.716)	3.207*** (0.763)
Διδακτορικό	62.176*** (38.088)	241.277*** (197.576)	1.437 (0.821)	3.452*** (1.494)
Ηλικία	1.097*** (0.003)	1.073*** (0.002)	1.055*** (0.002)	1.036*** (0.002)
Φύλο	2.304*** (0.123)	1.455*** (0.064)	2.815*** (0.133)	1.690*** (0.054)
Σταθερός όρος	0.005*** (0.002)	0.001*** (0.001)	0.435*** (0.099)	0.274*** (0.058)

- Το 2008 οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων αντιμετώπιζαν υψηλότερη σχετική πιθανότητα εργασίας στον δημόσιο τομέα σε σύγκριση με τους αποφοίτους ΤΕΙ κατά **12,7%** ενώ το **2016 η διαφορά υπέρ των πτυχιούχων πανεπιστημίων μειώθηκε στο 7,8%**
- Η σχετική πιθανότητα απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα των πτυχιούχων πανεπιστημίων σε σύγκριση με τους αποφοίτους ΤΕΙ μειώθηκε από 44,3% το 2008 σε μόλις 7,7% το 2016

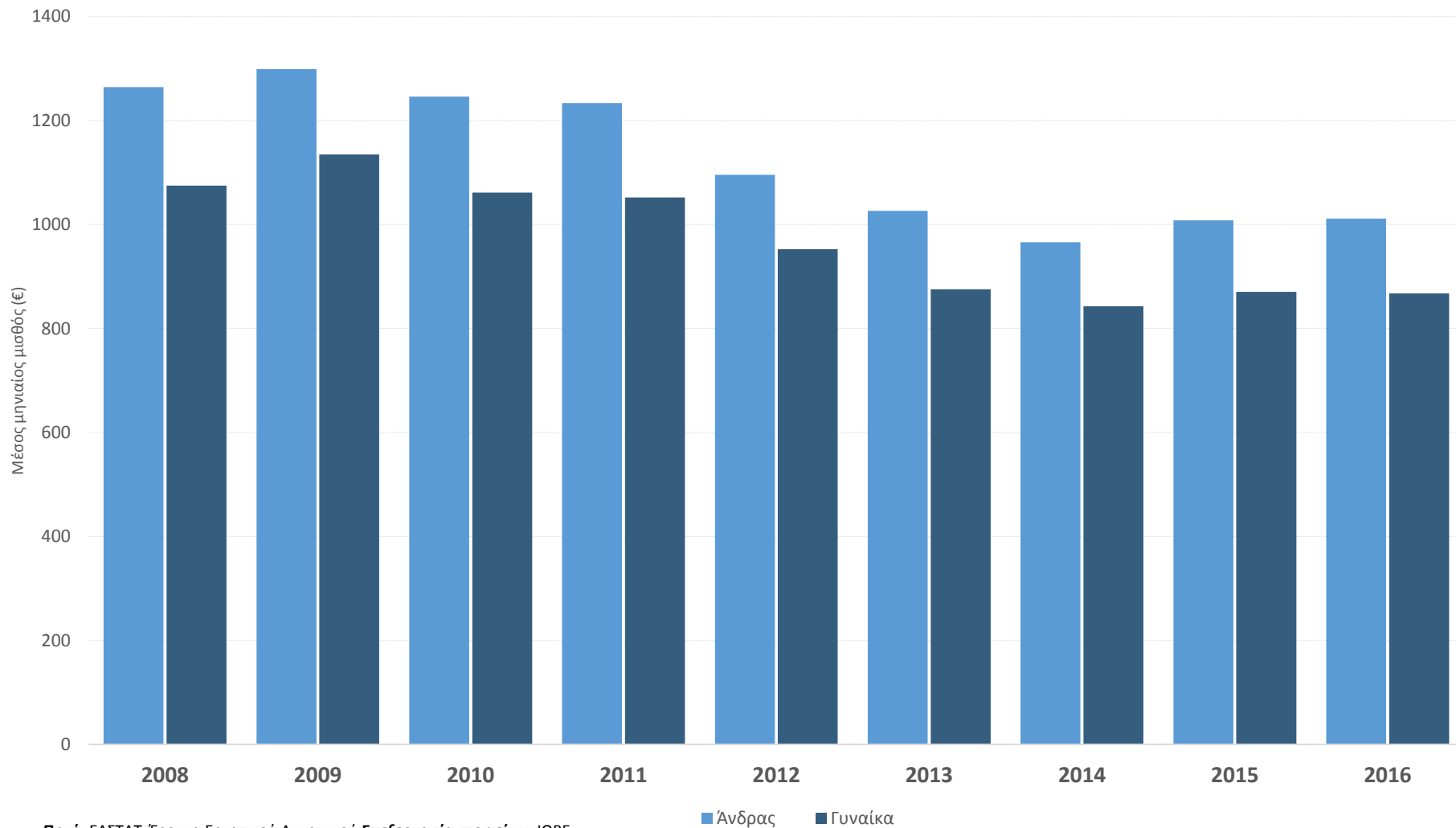
Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

Οι διαφορές στις ευκαιρίες απασχόλησης μεταξύ των αποφοίτων πανεπιστημίων και ΤΕΙ μειώθηκαν αισθητά κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, με τα ΤΕΙ να καλύπτουν μεγάλο μέρος της απόστασης

Εμπειρικές εκτιμήσεις για τη σχέση μισθού
και επιπέδου εκπαίδευσης

Ο μέσος μισθός μειώθηκε στη διάρκεια της κρίσης. Οι άνδρες αμείβονται περισσότερο από τις γυναίκες...

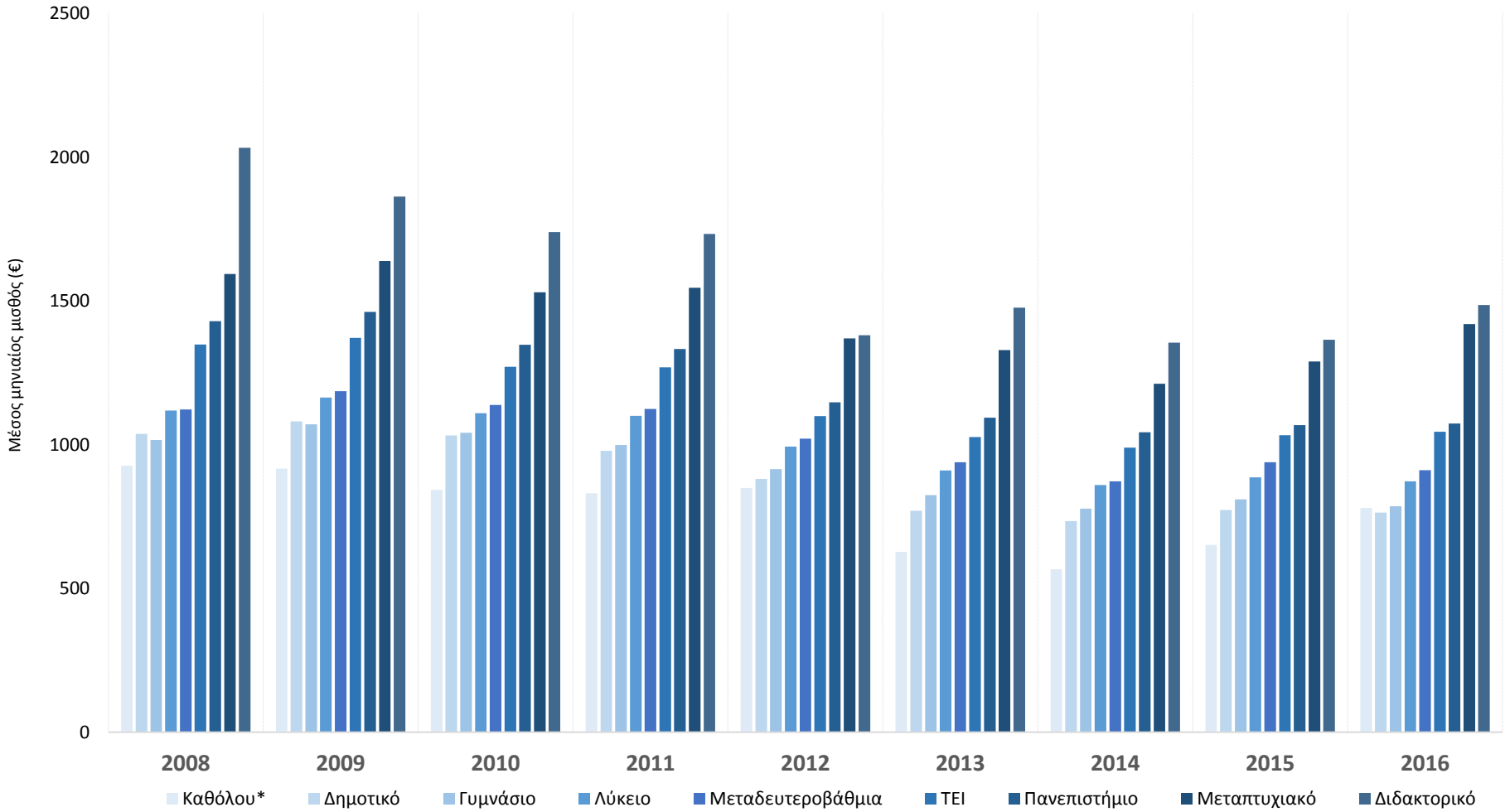
Μέσος μισθός ανά φύλο, 2008-2016



Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού **Επεξεργασία στοιχείων: IOBE**

Ο μέσος μισθός αυξάνεται με το επίπεδο εκπαίδευσης

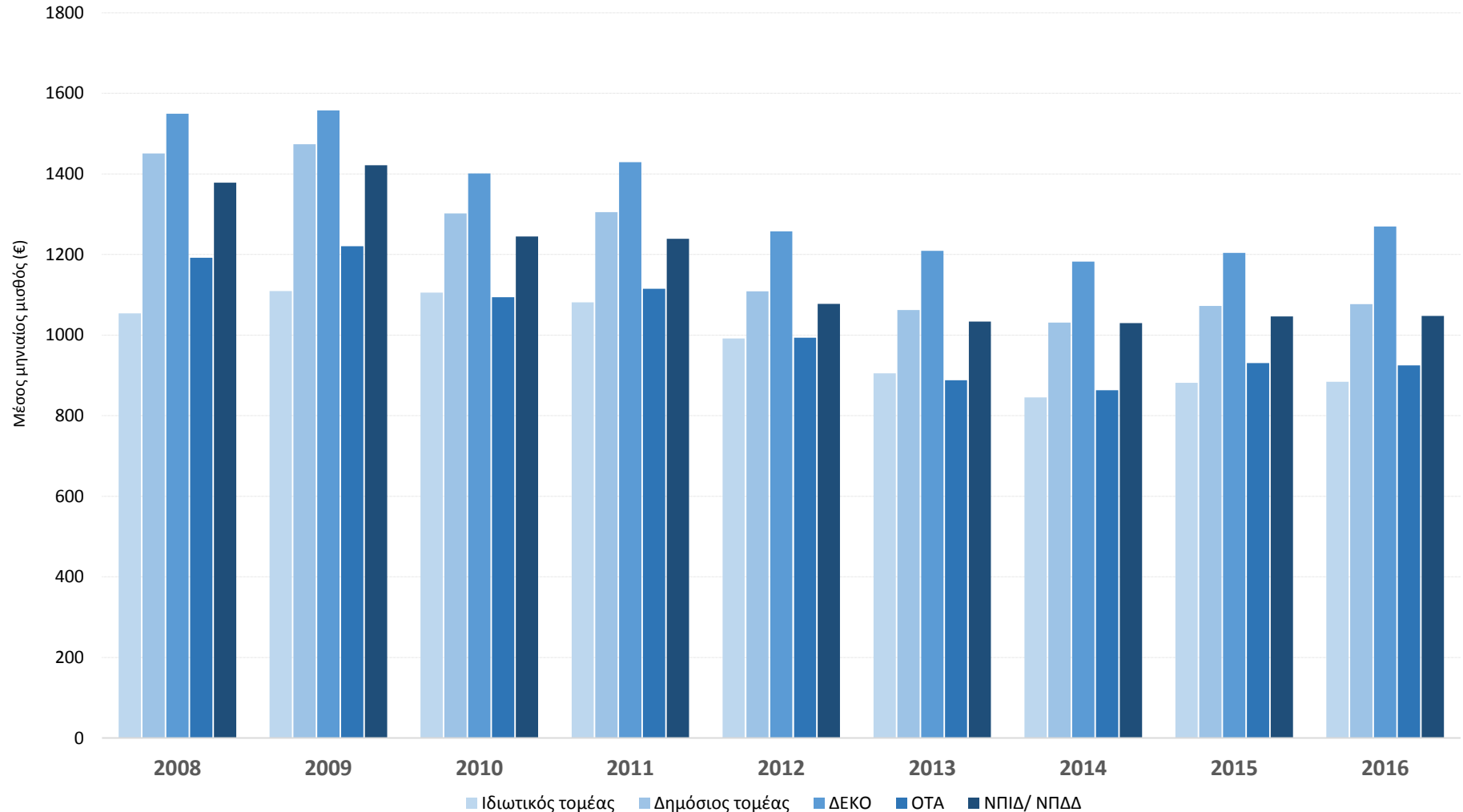
Μέσος μηνιαίος μισθός με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, 2008-2016



Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού **Επεξεργασία στοιχείων: IOBE**

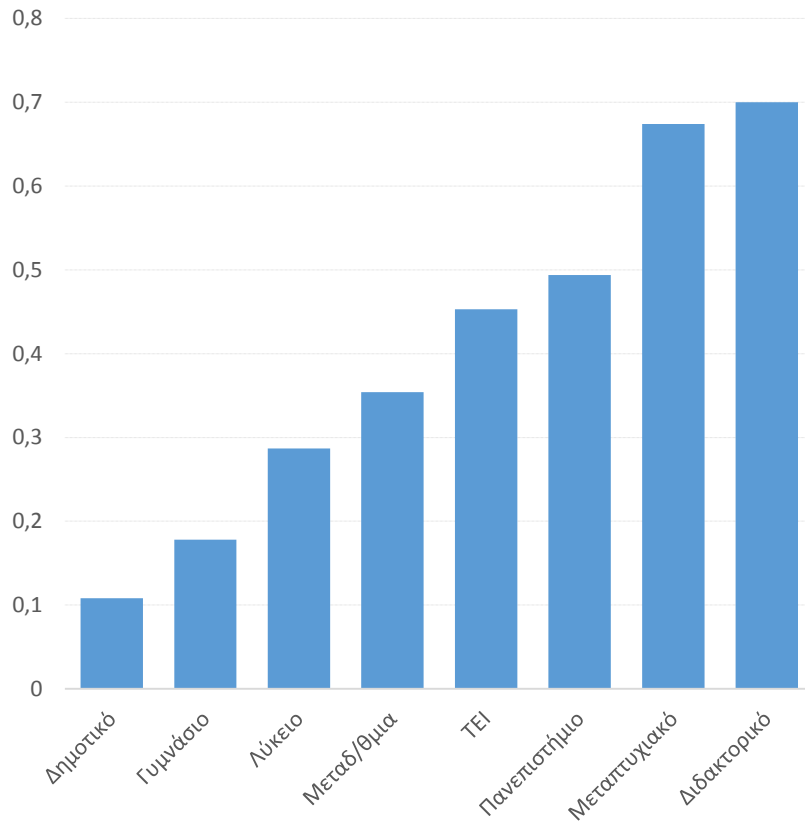
Οι αμοιβές στο δημόσιο τομέα είναι υψηλότερες από τον ιδιωτικό τομέα. Οι υψηλότερες αμοιβές στις ΔΕΚΩ

Μέσος μισθός με βάση το ιδιοκτησιακό καθεστώς της επιχείρησης, 2008-2016



Θετική και στατιστικά σημαντική η σχέση μισθού και επιπέδου εκπαίδευσης

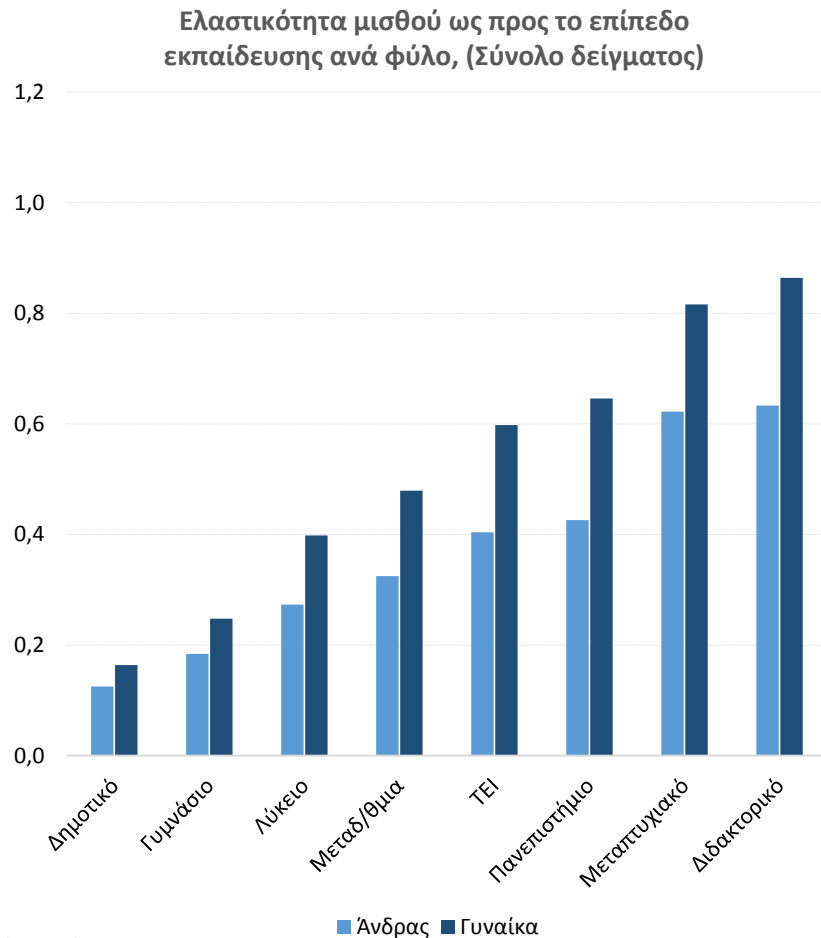
Ελαστικότητα μισθού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης



Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Στην περίπτωση όπου ο απασχολούμενος κατέχει διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ο μισθός του είναι διπλάσιος σε σχέση με κάποιον που δεν έχει ολοκληρώσει τη στοιχειώδη εκπαίδευση
- Το πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης δεν επιφέρει σημαντική διαφοροποίηση στο μισθό μεταξύ των αποφοίτων ΤΕΙ και πανεπιστημιακών σχολών
 - ▣ Το πτυχίο πανεπιστημίου αυξάνει μόλις κατά 4,1% τον μισθό έναντι των εργαζομένων που είναι απόφοιτοι ΤΕΙ
- Σε σχέση με τους εργαζόμενους με απολυτήριο Λυκείου, ο μισθός είναι υψηλότερος κατά 18,1% και 23,0% στους πτυχιούχους ΤΕΙ και πανεπιστημίων αντίστοιχα.

Στις γυναίκες, η επίδραση της εκπαίδευσης στο ύψος των αποδοχών από την εργασία είναι υψηλότερη από τους άνδρες

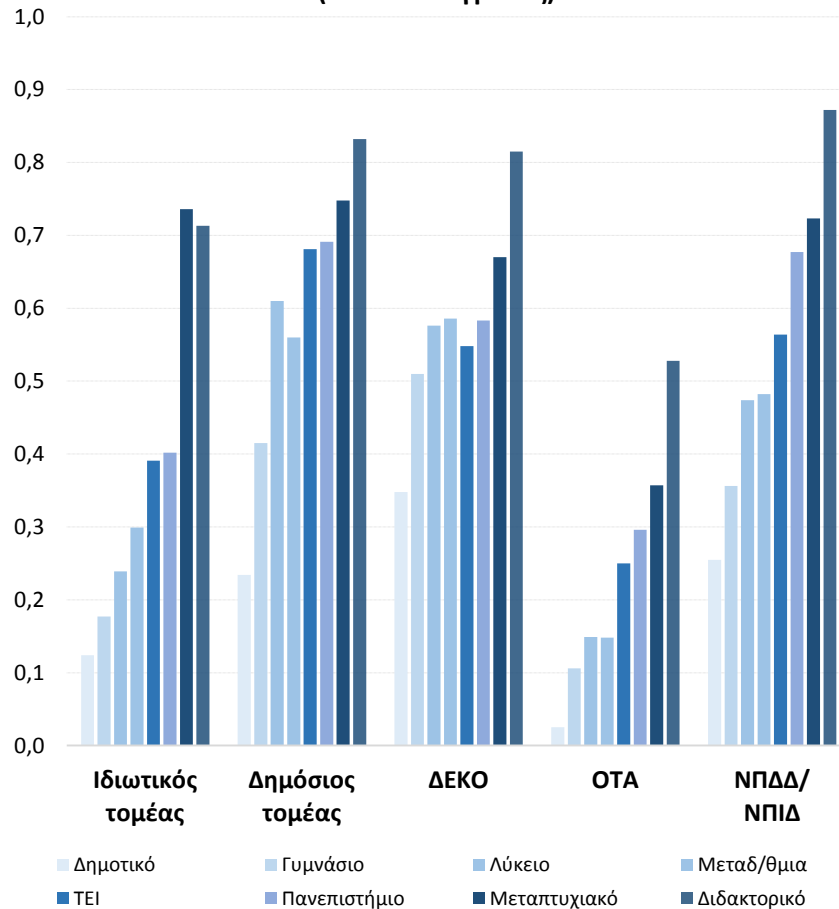


Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Εργαζόμενες γυναίκες με διδακτορικό έχουν μισθό υψηλότερο κατά 137% υψηλότερος σε σχέση με εργαζόμενη που δεν έχει λάβει τη στοιχειώδη εκπαίδευση,
 - Στους άνδρες το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται στο 88%
- Ο μισθός εργαζόμενης με πανεπιστημιακή εκπαίδευση είναι υψηλότερος κατά 91% συγκριτικά με μια γυναίκα που δεν ολοκλήρωσε τη Δημοτική εκπαίδευση
 - Αντίστοιχα υψηλότερος κατά 4,9% σε σχέση με μια εργαζόμενη που είναι απόφοιτη ΤΕΙ
- Στους άνδρες με πανεπιστημιακή εκπαίδευση κυμαίνεται στο 53%, ενώ η διαφορά με τους απασχολούμενους που είναι απόφοιτοι ΤΕΙ περιορίζεται στο 2,2%

Η επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στο μισθό είναι υψηλότερη στο δημόσιο τομέα σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα

Ελαστικότητα ζήτησης μισθού με το επίπεδο εκπαίδευσης ανά ιδιοκτησιακό καθεστώς (Σύνολο δείγματος)



Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Η ελαστικότητα του μισθού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης είναι υψηλότερη στον δημόσιο τομέα από ότι στον ιδιωτικό τομέα για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
 - Εξαιρεση αποτελούν οι ΟΤΑ όπου η επίδραση της εκπαίδευσης στις αμοιβές είναι χαμηλότερη
- Εργαζόμενος στο δημόσιο με ανώτατη εκπαίδευση (διδακτορικό ή μεταπτυχιακό ή πτυχίο) έχει διπλάσιες ή περισσότερο αποδοχές από υπάλληλο με Δημοτική εκπαίδευση
 - Μεγαλύτερη η επίδραση του διδακτορικού στον μισθό στα ΝΠΔΔ / ΝΠΙΔ
- Στον ιδιωτικό τομέα η διαφοροποίηση της ελαστικότητας μισθού είναι σημαντικά μικρότερη
 - Απόφοιτος πανεπιστημίου έχει αποδοχές υψηλότερες κατά 49,5% σε σχέση με κάποιον που δεν έχει ολοκληρώσει τη στοιχειώδη εκπαίδευση, με την αναλογία να είναι παρόμοια στους απόφοιτους ΤΕΙ (47,8%)

Κύρια συμπεράσματα
Εκτιμήσεις & διλήμματα

1. Η κρίση προκάλεσε βαθιά ρήξη στην ήδη προβληματική σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας που προϋπήρχε.
2. Η μεγαλύτερη διαρθρωτική αδυναμία (% ανέργων) συνεχίζεται στη μέση εκπαίδευση, παρά την τάση σύγκλισης στις πιθανότητες απασχόλησης/ανεργίας με άλλες χώρες, καθώς όλο και περισσότερο ισχύει και στην Ελλάδα ότι όσο αυξάνεται το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα ανεργίας.
3. Στη προϋπάρχουσα διαρθρωτική αδυναμία, μετά την έναρξη της κρίσης, έχει πλέον προστεθεί η αυξημένη αναντιστοιχία της ανώτατης εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, χωρίς να συνυπολογίζονται όσοι πτυχιούχοι έχουν μεταναστεύσει από τη χώρα. Αν συνυπολογιστούν τότε ίσως η μεγαλύτερη διαρθρωτική αδυναμία αφορά την ανώτατη εκπαίδευση.
4. Οι παράγοντες που καθορίζουν τη ζήτηση για περισσότερη εκπαίδευση, όπως η επίδρασή της στις προοπτικές απασχόλησης και στις αποδοχές, παραμένουν ισχυροί παρά την κρίση. Η επίδραση, μάλιστα, της ανώτατης εκπαίδευσης στις προοπτικές απασχόλησης ενισχύθηκε μέσα στην κρίση.
5. Η επίδραση της υψηλότερης εκπαίδευσης είναι σημαντικότερη για την πρόσβαση στην απασχόληση στο δημόσιο τομέα, όπως και για τις αμοιβές. Επομένως, ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου τομέα σε σχέση με τον ιδιωτικό είναι σημαντικός/καθοριστικός για το είδος της ζήτησης για εκπαίδευση και της εκπαιδευτικές επιλογές.
6. Μετά την έναρξη της κρίσης, διαπιστώνεται στροφή της απασχόλησης πτυχιούχων από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα. Πόσο όμως προετοιμασμένοι είναι οι (νεώτεροι...) απόφοιτοι γι' αυτό; Είναι δυνατό με το εκπαιδευτικό σύστημα του παρελθόντος να οικοδομηθεί νέο παραγωγικό πρότυπο της ελληνικής οικονομίας;

7. Η βαθιά ρήξη που έχει προκαλέσει η κρίση στη σύνδεση εκπαίδευσης και απασχόλησης και η μαζική φυγή στο εξωτερικό (brain-drain) περιορίζουν την απόδοση της δημόσιας επένδυσης στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα της επένδυσης στην ανώτατη εκπαίδευση (“ο Έλληνας φορολογούμενος πληρώνει την εκπαίδευση του γιατρού του Γερμανού φορολογούμενου και του μηχανικού του Κατάρ”). Μπορούμε να διατηρήσουμε το σημερινό μέγεθος της ανώτατης εκπαίδευσης;
8. Η βαθιά ρήξη περιορίζει την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη της οικονομίας και την απασχόληση.
9. Περιορίζεται ο ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης στην ανοδική κοινωνική κινητικότητα και εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες
11. Ενισχύεται η εξάρτηση μεγάλων κοινωνικών ομάδων (άνεργοι) από το κράτος
12. Περιορίζεται η ελευθερία άσκησης κρατικής πολιτικής (“πίεση για διορισμούς”), ιδιαίτερα όταν το κράτος δεν έχει πλέον το περιθώριο να “διορθώνει” την αναντιστοιχία κάνοντας προσλήψεις, όπως συνέβαινε στο παρελθόν,
13. Η βαθιά ρήξη δείχνει ότι η πολιτική της “μεγάλης διεύρυνσης” της ανώτατης εκπαίδευσης δεν πέτυχε να διασφαλίσει τη σύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. (Γιατί;)
14. Η διατήρηση του σημερινού προσανατολισμού της ανώτατης εκπαίδευσης στην προετοιμασία των αποφοίτων για την απασχόληση πρωτίστως στην εκπαίδευση και στο δημόσιο τομέα δεν συμβάλει στην βελτίωση της σύνδεσης της με την αγορά εργασίας.
15. Άλλωστε, οι δημογραφικές εξελίξεις και η μεγάλη μείωση του αριθμού των μαθητών εντείνει την αναντιστοιχία καθώς, με τα σημερινά δεδομένα, αναμένεται να συρρικνωθεί ο κλάδος με τη μεγαλύτερη απασχόληση αποφοίτων της, ο κλάδος της εκπαίδευσης.

Τρεις προκλήσεις για την εκπαίδευση

1. Ο αναπροσανατολισμός της ανώτατης εκπαίδευσης από την προετοιμασία των αποφοίτων για την απασχόληση στο δημόσιο τομέα στην απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα, και ιδιαίτερα στους τομείς με εξωστρεφή εξαγωγικό προσανατολισμό.
2. Ο αναπροσανατολισμός της μέσης λυκειακής εκπαίδευσης από τη γενική εκπαίδευση στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση, με αύξηση της ελκυστικότητάς της και της συμμετοχής των μαθητών σε αυτήν, συνδεδεμένης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
3. Η επανεκπαίδευση των ανέργων αποφοίτων για την επανένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Ευχαριστώ για την προσοχή
σας